Kontrollutvalget i Sande

Dato: 08.05.2017 18:00

Sted: Rådhuset, møterom Klippan

Notat:

Eventuelle forfall meldes sekretæren på mobil +47 41554561 evt.
på e-post od@viksre.no.
Varamedlemmer skal ikke møte uten særskilt innkalling.

Revetal 26.04.2017

For leder i Kontrollutvalget i Sande, Aleksander Leet

Orrvar Dalby
Daglig leder

Saksliste

Saker til behandling

9/17 Godkjenning av protokoll fra møte i kontrollutvalget 20.februar 2017. 3

10/17 Sande kommune - årsregnskap og årsmelding 2016. 12

11/17 Regnskapsrevisjon 2016 - brev nr.20 til kontrollutvalget. 25

12/17 Ulovlighetsoppfølging - orientering om oppfølging. 31

13/17 Uavhengig attestasjonsrapport om rutiner og årsrapport for finansforvaltningen 2016 i Sande kommune. 32

14/17 Forvaltningsprosjektet "Psykisk helse- og rusomsorg"- revidert prosjektplan og ressursramme 48

15/17 Forslag til prosjektplan - oppfølging av tidligere forvaltningsrevisjon om "Dokumenthåndtering". 58

16/17 Forvaltningsrevisjon "Offentlige anskaffelser i Sande kommune" - tilbakemelding om oppfølging. 66

17/17 Planer og rutiner i forhold til forventede miljøkonsekvenser. 70

18/17 Buskerud Kommunerevisjon IKS - åpenhetsrapport for regnskapsåret 2016. 71

19/17 Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet. 82

20/17 Virksomhetsbesøk 2017. 89

21/17 Referater. 90

22/17 Eventuelt. 98

Arkivsak-dok. 16/00244-5
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

GODKJENNING AV PROTOKOLL FRA MØTE I KONTROLLUTVALGET 20.FEBRUAR 2017.

Forslag til vedtak:

Protokoll fra møte i kontrollutvalget 20.februar 2017 godkjennes.

Vedlegg:
Protokoll fra møte 20.02.2017.

MØTEPROTOKOLL

Kontrollutvalget i Sande

Dato: 20.02.2017 kl. 18:00
Sted: Rådhuset, møterom Klippan.
Arkivsak: 15/00041

Tilstede: Aleksander Leet, leder
Paul Gregersen, nestleder
Freddy Vogt, medlem

Møtende varamedlemmer: Ole Danielsen

Forfall: Kristine Flåtten, medlem

Ikke møtt: Siv Mette Moa, medlem

Andre: Kirsti T. Finstad, oppdragsansvarlig revisor BKR
Orrvar Dalby, daglig leder VIKS

Møteleder: Aleksander Leet

Protokollfører: Orrvar Dalby

SAKSKART			Side
Saker til behandling			
1/17	16/00244-1	Godkjenning av protokoll fra møte i kontrollutvalget 14.11.2016.	3
2/17	15/00119-6	Årsrapport 2016 for kontrollutvalget i Sande kommune.	3
3/17	16/00238-3	Regnskapsrevisjon 2016 - brev nr.19 til kontrollutvalget.	4
4/17	16/00195-3	Forvaltningsprosjektet "Psykiatri/psykisk helsevern" - orientering om status.	4
5/17	17/00009-5	Oppfølging av kontrollutvalgets vedtak.	5

6/17	15/00113-49	Eventuell endring av møteplanen for kontrollutvalget 2017.	6
7/17	16/00241-1	Referater.	6
8/17	16/00242-1	Eventuelt.	7

Leder ønsket velkommen og møtet ble satt kl.18.00.

Det var ingen merknader til innkalling og saksliste.

Saker til behandling

1/17 Godkjenning av protokoll fra møte i kontrollutvalget 14.11.2016.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	1/17

Forslag til vedtak:

Protokoll fra møte i kontrollutvalget 14.november 2016 vedtas.

Møtebehandling

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Protokoll fra møte i kontrollutvalget 14.november 2016 vedtas.

2/17 Årsrapport 2016 for kontrollutvalget i Sande kommune.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	2/17

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget vedtar det framlagte forslag til årsrapport for 2016.

Årsrapporten oversendes kommunestyret.

Møtebehandling
Paul Gregersen foreslo flg. tilføyelse:

«Kontrollutvalget har etter anmodning fått oversendt periodiske regnskaps- og framdriftsrapporter for investeringsprosjektene Selvik skole og Gang- og sykkelvei Galleberg skole til orientering.»

Votering

Enstemmig.

Vedtak

Kontrollutvalget vedtar det framlagte forslag til årsrapport for 2016, med Paul Gregersens tilleggsforslag.

Årsrapporten oversendes kommunestyret.

3/17 Regnskapsrevisjon 2016 - brev nr.19 til kontrollutvalget.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	3/17

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar brev nr.19 fra Buskerud Kommunerevisjon IKS vedrørende regnskapsrevisjonen 2016 til orientering.

Møtebehandling
Opdragsansvarlig revisor Kirsti T.Finstad gjennomgikk hovedpunktene i brev nr. 19 og svarte på spørsmål.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Kontrollutvalget tar brev nr.19 fra Buskerud Kommunerevisjon IKS vedrørende regnskapsrevisjonen 2016 til orientering.

4/17 Forvaltningsprosjektet "Psykiatri/psykisk helsevern" - orientering om status.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	4/17

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar revisors redegjørelse til orientering.

Møtebehandling
Revisor orienterte om status i prosjektet. Kontaktpersoner er oppnevnt og oppstartsmøte er planlagt. Prosjektet er i rute.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Kontrollutvalget tar revisors redegjørelse til orientering.

5/17 Oppfølging av kontrollutvalgets vedtak.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	5/17

Forslag til vedtak:

Saken framlegges uten forslag til vedtak.

Møtebehandling
Saken ble drøftet. Det ble foreslått å be om et tilbud fra Buskerud Kommunerevisjon IKS på en undersøkelse av i hvilken grad anbefalingene fra forvaltningsrevisjonsprosjektet «Dokumenthåndtering» er gjennomført.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Kontrollutvalget ber om et tilbud fra Buskerud Kommunerevisjon IKS om i hvilken grad anbefalingene fra forvaltningsrevisjonsprosjektet «Dokumenthåndtering» er gjennomført. BKR forespørres samtidig om det kan angis en generell pris for slike oppfølgingsundersøkelser. Saken framlegges på neste møte i kontrollutvalget.

6/17 Eventuell endring av møteplanen for kontrollutvalget 2017.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	6/17

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget vedtar følgende endringer i møteplanen for 2017:

Møtet 20.april flyttes til:

Møtet 11.september flyttes til:

Møtebehandling
8.mai og 25.september ble foreslått som nye møtedatoer.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Kontrollutvalget vedtar følgende endringer i møteplanen for 2017:

Møtet 20.april flyttes til 8.mai.

Møtet 11.september flyttes til 25.september.

7/17 Referater.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	7/17

Forslag til vedtak:

Referatsakene tas til orientering.

Møtebehandling
Flg. referatsaker ble framlagt:

- Buskerud Kommunerevisjon IKS – Spesifikasjon av revisjonshonorar for 2016 datert 10.januar 2017.

- Rapport fra tilsyn med sosiale tjenester i NAV til personer mellom 17 og 23 år ved Sande kommune 2016.
- Arkivverket – tilsyn med arkivene i Sande kommune. Tilstandsrapport 29.01.2016.
- Protokoll fra styremøte i VIKS 30.januar 2017.
- Fylkesmannen i Vestfold – tilsynskalender 2017.

Sekretæren gjennomgikk hovedpunktene i referatene og de ble kommentert. Kontrollutvalget ønsket en nærmere orientering om status i kommunens arkivarbeid i sammenheng om undersøkelsen om oppfølgingen av forvaltningsrevisjonsprosjektet «Dokumenthåndtering».

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Referatsakene tas til orientering.

8/17 Eventuelt.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017	8/17

Forslag til vedtak:

.
Møtebehandling
Freddy Vogt fremmet flg. forslag:

«Kontrollutvalget ønsker en orientering fra rådmannen om det er utført noen risikoanalyse i forhold til forventede miljøkonsekvenser i årene framover, og hvilke planer og rutiner kommunen har på dette området.»

Votering
Enstemmig.

Vedtak

Kontrollutvalget ønsker en orientering fra rådmannen om det er utført noen risikoanalyse i forhold til forventede miljøkonsekvenser i årene framover, og hvilke planer og rutiner kommunen har på dette området.

Møtet slutt kl.19.30.

Revetal 21.februar 2017.

For leder i kontrollutvalget i Sande, Aleksander Leet

Orrvar Dalby
Daglig leder/sekretær.

Arkivsak-dok. 17/00102-1
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

SANDE KOMMUNE - ÅRSREGNSKAP OG ÅRSMELDING 2016.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget har i møte 8.mai 2017 behandlet Sande kommunes årsregnskap 2016.

Grunnlaget for behandlingen har vært det avlagte årsregnskapet 2016, rådmannens årsrapport 2016, revisjonsberetningen datert 10.april 2017.

Innledning.
Årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning er avgitt innen de frister som er bestemt i lovverket.

Revisor har avgitt en revisjonsberetning uten forbehold. I revisjonsberetningen er det imidlertid gjort en presisering av at kommunen har ca. 6,7 mill. kr. på selvkostfond som etter gjeldende retningslinjer er for gamle.

Årsrapporten er bekreftet å være konsistent med årsregnskapet og inneholder de opplysninger som kreves i lov og forskrift.

Driftsregnskapet.
Driftsregnskapet for 2016 viser 456,3 mill. kr. til fordeling drift. Dette er en økning på ca.17 mill. kr. sammenlignet med 2016.

Kontrollutvalget registrerer at driftsregnskapet er gjort opp med et regnskapsmessig mindreforbruk på 19,4 mill. kr. Dette er en bedring sammenliknet med 2015 på ca. 8 mill.kr.

Netto driftsresultat bør, etter anbefaling fra Teknisk beregningsutvalg, over tid ligge på ca. 1,75% av driftsinntektene. For 2016 utgjør netto driftsresultat 26,9 mill. kr., noe som tilsvarer 4,0 %. Dette er 32,4 mill. kr. bedre enn budsjett og er en klar resultatforbedring sammenlignet med de foregående år. Hovedårsaken til resultatforbedringen er økte skatteinntekter, tilskudd og refusjoner med knapt 40 mill. kr. i forhold til revidert budsjett. I tillegg er netto driftsutgifter i virksomhetene ca.10 mill. kr. mindre enn revidert budsjett.

Investeringsregnskapet.

Det er i 2016 investert 102,5 mill. kr. i utstyr, bygg og anlegg.

Etter korreksjon av avsetninger, er investeringsregnskapet gjort opp med udekket beløp på 2,1 mill. kr. Dette er foreslått dekket ved økt låneopptak i 2017.

Balansen.
Gjeldsforhold.
Kommunens langsiktige gjeld økte med kr.92,5 mill. kr. i 2016. Av dette utgjør økte pensjonsforpliktelser vel halvparten. En stor andel av gjelden gjelder lån til investeringer på VAR-området. Renter og avdrag på denne delen av gjelden dekkes av avgiftsinntektene.

Premieavvik.
Sande kommune amortiserer premieavvik over 1 år og benytter seg ikke av forskriftenes mulighet til amortisering over flere år. Dette kan medføre store svingninger fra år til år og større usikkerhet i forhold til budsjetteringen. Denne praksis gir imidlertid vesentlig bedre likviditetsmessig kontroll, og i motsetning til mange andre kommuner har ikke Sande kommune samlet opp et betydelig premieavvik. Kontrollutvalget er tilfreds med kommunens praksis på dette område.

Likviditet.
Kommunens likviditet er økt med 26,1 mill. kr. sammenliknet med forrige år og kommunen har ikke hatt likviditetsproblemer i 2016. Likviditetsgrad 1 (omløpsmidler dividert på kortsiktig gjeld) er på 2,2. Dette forholdstallet bør normalt ikke ligge under 2.

Fond.
Disposisjonsfondet som skal være en buffer i forhold til uforutsette utgifter eller hendelser, er økt med ca. 10 mill. kr. i 2016. Det er positivt, men kontrollutvalget vil tilrå en fortsatt oppbygging av dette fondet.

Ubundet investeringsfond er redusert med ca.4,5 mill. kr. i 2016 og utgjorde kun 12,7 mill. kr. ved årsskiftet. Kontrollutvalget vil påpeke betydningen av en større andel egenfinansiering av investeringene, for å unngå for stor vekst i opplåningen.

Kontrollutvalget viser til presiseringen i revisjonsberetningen vedrørende selvkostfond, og forutsetter at dette blir fulgt opp i 2017.Kontrollutvalget har ikke ytterligere kommentarer til regnskapet for 2016.

Vedlegg:
Årsregnskap 2016.
Årsberetning 2016.
Revisjonsberetning fra BKR datert 10.april 2017.
Rådmannens saksframlegg – Regnskap 2016 Sande kommune.
BKR – innspill til kontrollutvalgets uttalelse

Saksframstilling:

I tråd med kommuneloven § 48 skal kommunen hvert år avlegge årsregnskap og årsberetning innen gitte frister. Årsregnskapet skal inneholde driftsregnskap, investeringsregnskap, balanseregnskap, økonomiske oversikter og noter. Årsberetningen skal gi opplysninger som er viktige for å bedømme fylkeskommunens stilling og resultat.

Følgende frister gjelder for regnskapsavleggelse, årsrapport og revisjonsberetning:
- Årsregnskapet skal være avlagt innen 15.februar
- Årsrapport skal utarbeides innen 31. mars.
- Revisors beretning skal avgis innen 15. april.

I henhold til forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 6 skal kontrollutvalget påse at og fylkeskommunens årsregnskap blir revidert på en betryggende måte. Kontrollutvalgsforskriften §7 angir følgende:

> *«Når kontrollutvalget er blitt forelagt revisjonsberetningen fra revisor, skal utvalget avgi uttalelse om årsregnskapet før det vedtas av kommunestyret eller fylkestinget. Uttalelsen avgis til kommunestyret eller fylkestinget. Kopi av uttalelsen skal være formannskapet/kommunerådet eller fylkesutvalget/fylkesrådet i hende tidsnok til at det kan tas hensyn til den før dette organet avgir innstilling om årsregnskapet til kommunestyret/fylkestinget.»*

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Referanse: 441/2017

Til Kommunestyret i Sande kommune

UAVHENGIG REVISORS BERETNING FOR SANDE KOMMUNE 2016

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon
Vi har revidert Sande kommunes årsregnskap som viser kr 456 317 tusen til fordeling drift og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 19 450 tusen. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, driftsregnskap, investeringsregnskap og økonomiske oversikter for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Sande kommune per 31. desember 2016, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen
Vi har gjennomført revisjonen i samsvar lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i *Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av kommunen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon
Administrasjonssjefen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av informasjon i kommunens årsrapport, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.
Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.
I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Administrasjonssjefens ansvar for årsregnskapet
Administrasjonssjefen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir en dekkende fremstilling i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge. Administrasjonssjefen er også ansvarlig for slik intern kontroll han finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet
Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på

Hovedkontor - Drammen
Postadresse: Postboks 4197, N-3005 Drammen **Telefon:** 409 10 200 **Org.nr:** 985 731 098 **post@bkr.no**
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, N-3048 Drammen **www.bkr.no**

Avdelingskontor - Hønefoss
Postadresse: Postboks 123, Sentrum, N-3502 Hønefoss **Telefon:** 32 11 76 79
Besøksadresse: Osloveien 1, N-3511 Hønefoss **Telefaks:** 32 12 50 30

årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- Identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- Opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av kommunens interne kontroll.
- Evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av administrasjonssjefen er rimelige.
- Evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir en dekkende fremstilling.

Vi kommuniserer med kontrollutvalget og administrasjonssjefen blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om budsjett

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at de disposisjoner som ligger til grunn for årsregnskapet i det alt vesentlige er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av kommunens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Andre forhold

Uten at det har betydning for konklusjonene i foregående avsnitt, presiserer vi at kommunen har ca 6,7 millioner kroner på selvkostfond for vann og avløp som etter gjeldende retningslinjer for regulering av selvkost for kommunale betalingstjenester er for gamle. Midlene skulle vært benyttet i 2016 til finansiering av driftsutgifter knyttet til vann og avløp.

Drammen, 10.04.2017

Buskerud Kommunerevisjon IKS

Kirsti T. Finstad

Kirsti T. Finstad

leder regnskapsrevisjon/oppdragsansvarlig

Kopi: Kontrollutvalget, Formannskapet, Rådmannen

SANDE KOMMUNE

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler:	Jessica Roso	Arkiv: 210
Arkivsaksnr.:	17/588	

Saken behandles slik:

UTVALG	MØTEDATO	UTVALGSSAKNR
Kontrollutvalget	08.05.2017	KON-/
Kommunalt råd for funksjonshemmede	06.06.2017	KFH-/
Eldrerådet	06.06.2017	ELD-/
Ungdomsrådet	06.06.2017	UNG-/
Hovedutvalget for næring, miljø og kommunalteknikk	06.06.2017	NMK-/
Hovedutvalget for kultur og oppvekst	06.06.2017	KOP-/
Hovedutvalget for helse og sosial	06.06.2017	HOS-/
Formannskapet	07.06.2017	FSK-/
Kommunestyret	13.06.2017	KST-/

REGNSKAP 2016 SANDE KOMMUNE

Rådmannens forslag til vedtak:
::: Sett inn innstillingen under denne linja ↓

1. Sande kommunes regnskap for 2016 vedtas.
2. De bokførte avsetninger til fonds vedr. øremerkede tilskudd og overskudd i gebyrregnskapet iht. tabell nedenfor godkjennes.
3. Regnskapsmessig mindreforbruk på kr 19.450.428,- avsettes til disposisjonsfond.
4. Budsjettendringer i investeringsregnskapet for 2017 vedtas med en økning på kr 103.000,- og finansieringen av disse gjøres iht. vedlagt tabell under «Budsjettendringer investering».

::: Sett inn innstillingen over denne linja ↑

... Sett inn saksutredningen under denne linja ↓

Innledning / bakgrunn for saken
Saken gjelder:

- Avsetning av ubrukte øremerkede tilskudd og over-/underskudd på kommunale gebyrer.
- Disponering av eventuelt resultat (regnskapsmessig mer-/mindreforbruk)

- Behandling av kommunens regnskap for 2016, iht. forsikrift om årsregnskap og årsberetning §10. Kontrollutvalget skal komme med en uttalelse til kommunestyret, med kopi til formannskapet som innstiller til kommunestyret.

Faktiske forhold

Driftsregnskapet:

Regnskapet for 2016 viser et positivt netto driftsresultat på 26,9 mill kr, som er på 4,0% av driftsinntektene og 32,4 mill kr bedre enn revidert budsjett. Netto driftsresultat er den indikatoren som best beskriver kommunens økonomi og bør normalt ligge på 1,75 %. Den betydelige resultatforbedringen fra revidert budsjett kommer som følge av økte inntekter, tilskudd og refusjoner med 39,5 mill kr. Deler av disse merinntektene er satt av til fond.

For ytterligere detaljer vises det til årsberetningen for 2016.

Investeringsregnskapet:

Investeringsregnskapet er gjort opp med et udekket/udisponert beløp på kr 2.149.029,-. Planlagt avsatt beløp på kr 1.440.124,- til ubundet kapitalfond ble reversert og brukt til å dekke deler av udekket finansiering. Beløpet gjelder fremføringsbidrag fra Nordre Jarlsberg Brygge AS og Hagebyen Utvikling AS. Avsetningen til ubundet kapitalfond er gjort med bakgrunn i vedtatt budsjett, hvor dette beløpet var estimert til kr. 1.440.000,-. Rådmannen foreslår at udekket finansieringsbehov dekkes ved økt låneopptak i 2017.

Balansen:

Den samlede balansen har økt med 118,1 mill kr i løpet av 2016. På aktivasiden har utstyr, faste eiendommer, anlegg og aksjer/andeler økt med 63,9 mill kr. Utlån (Startlån) er økt med 5 mill kr, og om-løpsmidler (likvider, premieavvik og kortsiktige fordringer) er økt med 25,7 mill kr. Pensjonsmidler har økt med 23,5 mill kr. De to siste årene er pensjonsmidler økt med til sammen 54,8 mill kr, som tilsvarer en økning på 10,6%.
Tilsvarende på passiva siden har lånegjelden blitt økt med 42,3 mill kr, kortsiktig gjeld (leverandør-gjeld og tidsavgrensninger) er økt med 17,7 mill kr og egenkapitalen er økt med 8,7 mill kr. Pensjons-forpliktelser har økt med 50,2 mill kr fra 2015 til 2016. Endring i pensjonsforpliktelser og pensjons-midler påvirkes av endring i antall aktive ansatte og antall pensjoner, samt endring i økonomiske for-utsetninger.

Det vises også til omtale i årsberetningen og årsregnskapets note nr. 15.

Øremerkede tilskudd i ett år må avsettes til fonds for bruk senere år dersom de ikke benyttes samme året. Beregnet overskudd i gebyrregnskapet for kommunale gebyrer må avsettes til fonds og benyttes senere år.

I regnskapet for 2016 er det gjort følgende avsetninger i virksomhetene (det vises også til årsregnskapets note nr. 12 i Regnskap 2016):

Bruk av og avsetning til fond i driftsregnskapet	Beholdning 01.01.	Avsetninger	Bruk av fond	Beholdning 31.12.
Disposisjonsfond				
Regnskapsskjema 1A				
Disposisjonsfond	kr (16 702 704)	kr 16 803 062	kr (6 735 000)	kr (26 770 767)
Opprinnelig budsjett		*kr 6 001 000*	*kr (4 301 000)*	
Justert budsjett		*kr 17 805 414*	*kr (7 737 000)*	
Regnskapsskjema 1B				
Årsoppgjørsdisposisjoner	kr (16 702 704)	kr 16 803 062	kr (6 735 000)	kr (26 770 767)
Sum disposisjonsfond regnskapsskjema 1B	*kr (16 702 704)*	*kr 16 803 062*	*kr (6 735 000)*	*kr (26 770 767)*
Bundne driftsfond				
Regnskapsskjema 1A				
Bundne driftsfond	kr (34 570 233)	kr 13 362 369	kr (4 190 922)	kr (43 741 680)
Opprinnelig budsjett		*kr 1 718 000*	*kr (8 658 000)*	
Justert budsjett		*kr 1 718 000*	*kr (5 568 000)*	
Regnskapsskjema 1B				
Haga skole	kr (268 101)	kr -	kr (231 941)	kr (36 160)
Sande ungdomsskole	kr (228 256)	kr -	kr (4 736)	kr (223 520)
Haga barnehage	kr -	kr 109 000	kr -	kr (109 000)
Nordre Jarlsberg barnehage	kr -	kr 123 800	kr -	kr (123 800)
Oppvekst felles	kr -	kr 500 000	kr -	kr (500 000)
Folkehelse	kr (78 626)	kr 821 323	kr (56 566)	kr (843 383)
Bolig og fritid	kr (50 000)	kr -	kr -	kr (50 000)
Sandetun pleie og rehabilitering	kr (593 228)	kr 659 320	kr (126 692)	kr (1 125 856)
NAV	kr (9 956 341)	kr 9 145 267	kr (1 062 006)	kr (18 039 603)
Kulturtjenesten	kr (429 611)	kr 316 898	kr (202 275)	kr (544 233)
Plan og byggesak	kr (2 134 652)	kr 509 303	kr (288 751)	kr (2 355 203)
Vann og avløp	kr (19 438 060)	kr 311 143	kr (1 923 192)	kr (17 826 011)
Kirke og trossamfunn	kr (356 500)	kr 16 653	kr -	kr (373 153)
Barnehage felles	kr (254 347)	kr 52 200	kr (132 376)	kr (174 171)
Helse felles	kr (649 618)	kr 875 476	kr (240 599)	kr (1 284 496)
Finansposter	kr (132 893)	kr 1 985	kr (1 787)	kr (133 091)
Sum bundne driftsfond regnskapsskjema 1B	*kr (34 570 233)*	*kr 13 442 369*	*kr (4 270 922)*	*kr (43 741 680)*
Overføring til investeringsregnskapet				
Regnskapsskjema 1A				
Overføring til investeringsregnskapet	kr -	kr -	kr -	kr -
Opprinnelig budsjett		*kr -*	*kr -*	
Justert budsjett		*kr -*	*kr -*	
Regnskapsskjema 1B				
Sum overf. til inv.regnskapet regnskapsskjema 1B	*kr -*	*kr -*	*kr -*	*kr -*

1) Det er flyttet 80' fra Kultur til Plan og byggesak vedr. Kommersøya direkte i balansen, da disse midlene var ført på feil fond. Dette er justert for i kolonnen "Bruk av fond" hos Kultur og "Avsetning til fond" hos Plan og byggesak.

2) Inkluderer fondsmidler til Nordre Jarlsberg barnehage.

3) Fond 25110040 Sandetun div.prosjekter inkluderer også tilskudd benyttet under Helse felles

Budsjettendringer investering:

Det var i 2016 planlagt med investeringer for 150,5 mill kr, men dette ble nedjustert til 96,8 mill kr i revidert budsjett jfr. KST-83/16. De fleste av budsjettendringene er i stor grad ivaretatt i handlingsprogrammet 2017-2020, men som en følge av regnskapsresultatet 2016 er det behov for en ytterligere budsjettregulering for enkelte investeringsprosjekter i 2017. Dette gjelder for følgende prosjekter:

Prosjekt nr.	Prosjekt tekst (tall 1000-kr)	Budsjett regulering 2017
11021	Skafjellåsen bhg, ny v/videregående skole	515
11620	Kjeldås barnehage - ny	-9
11500	Selvik skole, utbygging	-700
1150001	Selvik skole, byggeledelse	32
1110501	Sprinkelanlegg Prestegårdsalleen 17	24
11441	Småhus for vanskeligstilte	-266
1054202	Investeringer BoF	-40
11270	Flyktningeboliger	-272
10411	Rehabilitering kunstgressbane	-17
10386	Kommunelokalet råteskader	-6
10090	Forsterking/fastdekke grusveier	217
11190	Maskinpark vei	337
11602	Komm.bygg skole/bhg. miljør.helsev.ENØK	-114
11481	Skafjell nytt kryss/bussholdeplass	98
11253	Digitalisering av byggesaksarkivet	114
10060	Overføringer til Kirken	171
10062	Bekkestranda Kapell	19
		103

Ytterligere informasjon om investeringer er nevnt i kap. 6.2 Investeringsregnskapet i Årsberetning 2016 og i vedlegg 1 til Årsberetningen for 2016.

Som en følge av dette ønskes det at budsjettendringer i investeringsregnskapet for 2017 vedtas i henhold til følgende tabell:

Endring i investeringsregnskap / finansiering	Kroner	Begrunnelse
Sum investeringsprosjekter	103 000	Overføring fra 2016 til 2017 for investeringsprosjekter iht tabell
Momskompensasjon investering	-69 000	Endring som følge av økte investeringer i 2017
Låsefinansiering	-34 000	Endring i låsefinansieringen som følge av økte investeringer i 2017
Sum	0	

Rådmannens vurdering

Det vises til årsberetning for 2016.

Olav Grande
Rådmann

Saksdokumenter:

Vedlegg:

- Regnskap 2016
- Revisjonsberetning 2016
- Sak fra kontrollutvalget ettersendes

Utrykte vedlegg:

- Ingen

... Sett inn saksutredningen over denne linja ↑

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Til Kontrollutvalgssekretariatet i Vestfold

Sted og dato:	Drammen, 26. april 2017
Referanse:	474/2017
Saksbehandler:	Havva Adiyaman
Dir. tlf. nr:	93 26 50 61
Deres dato:	
Deres ref:	

Årsregnskapet for Sande kommune 2016 – kontrollutvalgets uttalelse

Momentene nedenfor er utarbeidet med tanke på kontrollutvalgets uttalelse om årsregnskapet i henhold til kontrollutvalgsforskriften § 7, og benyttes slik sekretariatet finner hensiktsmessig.

Fra forskrift om kontrollutvalg:

> **§ 7.** *Uttalelse om årsregnskapet*
> *Når kontrollutvalget er blitt forelagt revisjonsberetningen fra revisor, skal utvalget avgi uttalelse om årsregnskapet før det vedtas av kommunestyret eller fylkestinget. Uttalelsen avgis til kommunestyret eller fylkestinget. Kopi av uttalelsen skal være formannskapet/kommunestyret eller fylkesutvalget/fylkestinget i hende tidsnok til at det kan tas hensyn til den før dette organet avgir innstilling om årsregnskapet til kommunestyret/fylkestinget.*

Hovedtrekk i den økonomiske utviklingen

Driftsregnskap og budsjett

Driftsregnskapet er gjort opp med et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på ca 19,5 mill. kr. Det positive resultatet skyldes i hovedsak at økte skatteinngang enn forventet.

Regnskapet viser skatteinntekter på 247,6 mill kr, mens budsjetterte skatteinntekter var på 229,7 mill kr. Skatt og rammetilskudd (eksl. eiendomsskatt) utgjør ca 71,3 % av kommunens samlede inntekter, mens lønn og sosiale utgifter utgjør ca 61,2 % av de samlede utgiftene. Eiendomsskatt på 17,7 mill kr er tilnærmet lik budsjettert.

Overordnet analyse av budsjettavvik på virksomhetsnivå/sektornivå, jf skjema 1B viser mindre budsjettavvik på de fleste virksomheter. For nærmere analyse og opplysninger vises til årsberetningen.

Anbefalt minimumsnivå på netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene er på 1,75 %.
I 2016 utgjør netto driftsresultat 4,0 % av sum driftsinntekter, mot 3,4 % i 2015. Forholdet har forbedret seg ytterligere fra 2015, og ligger over anbefalt nivå.

Investeringsregnskap og budsjett

Investeringsregnskapet er avsluttet med et udekket beløp på 2,15 mill. kr.
Årets finansieringsbehov utgjør kr 139,8 mill kr og dette ble i hovedsak finansiert av bruk av lån (kr 83,7 mill. kr.). Vi viser til nærmere omtale i rådmannens årsberetning av investeringsregnskapet.

Hovedkontor - Drammen
Postadresse: Postboks 4197, N-3005 Drammen
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, N-3048 Drammen
Telefon: 32 20 15 00
Telefaks: 32 20 15 01
Org.nr: 985 731 098
Bankgiro: 7177 05 65108
post@bkr.no
www.bkr.no

Avdelingskontor - Hønefoss
Postadresse: Serviceboks 4, N-3504 Hønefoss
Besøksadresse: Osloveien 1, N-3511 Hønefoss
Telefon: 32 11 76 79
Telefaks: 32 12 50 30

Likviditet
Det fremgår av rådmannens årsberetning at sum likvider er økt med 26,1 mill kr i forhold til forrige årsskifte, og har vært på et tilfredsstillende nivå gjennom året. Kommunen har ikke hatt likviditetsmessige problemer i 2016.

Både likviditetsgrad 1 og likviditetsgrad 2 har gått marginalt ned fra 2015. Begge ligger fremdeles over anbefalte normer.

Premieavvik
Sande kommune amortiserer premieavvik over 1 år og ikke 10 år, noe som kan medføre store svingninger fra år til år. Dette innebærer imidlertid også at kommunen ikke har samlet opp store premieavvik slik mange andre kommuner har. Amortisering over 1 år medfører større usikkerhet i forhold til budsjettering fra år til år, men gir betydelig bedre likviditetsmessig kontroll enn ved fordeling av premieavviket.

Egenkapital
Kommunens samlede fondsreserver er i 2016 økt med ca 9,2 mill kr, og er pr 31.12.2016 bokført med ca 88,7 mill kr. Av dette er ca. 39,5 mill. kr. frie fond (disposisjonsfond og ubundne investeringsfond).

Det er viktig at kommunen har fri egenkapital (frie fond) for å sikre langsiktig og stabil drift. Det er tilført netto ca kr 10,1 mill. kr. til disposisjonsfondet i 2016 slik at ved utgangen av 2016 var saldoen 26,8 millioner på fondet.

Gjeld
Samlede langsiktig gjeld eksklusive pensjonsforpliktelser pr 31.12.16 er på 625 mill kr. Lån til investeringer har økt med ca 40,4 mill kr og er på ca 535,4 mill kr.

Kommunen har pr 31.12 samlede investeringsfond på 18,5 mill kr. Av dette er 12,7 mill kr ubundne investeringsfond. Hensyntatt udekket beløp på 2,15 mill kr i investeringsregnskapet utgjør ubundne investeringsfond 10,6 mill kr. Investeringsfondet er langt fra tilstrekkelig i forhold til de investeringsbehov kommunen har fremover. Dette innebærer at dersom nye investeringer ikke kan finansieres med eksterne midler (tilskudd, innskudd, m.m.), må disse lånefinansieres. Dette vil innebære økte finanskostnader og behov for tilpasning/reduksjon av øvrige driftskostnader, noe som igjen svekker den økonomiske handlefriheten og tjenestetilbudet i kommunen.

Det vises til omtale av langsiktig gjeld i note 7 under øvrige noter til regnskapet og rådmannens årsberetning.

Netto lånegjeld pr innbygger utgjør pr 31.12.16 for Sande kommune kr 55 942 som er høyere enn landsgjennomsnittet på kr 47 683 og lavere enn landsgjennomsnittet utenom Oslo på kr 57 759.

Noteopplysninger
Det er utarbeidet noter i samsvar med regnskapsforskriftens minimumskrav og anbefaling fra foreningen for god kommunal regnskapsskikk.

Tidsfrister knyttet til årsregnskapet
Regnskapet ble avlagt i henhold til fristen 15. februar. Det er gjort noen endringer i noteopplysninger og korreksjoner i regnskapet etter dialog med revisor. Endelig regnskap ble oversendt revisjon 23. mars 2017.

Fristen for rådmannens årsberetning er 31. mars. Årsberetning ble mottatt 31. mars 2017. Det gjort noen endringer etter dialog med revisor. Endelig signert årsberetning ble oversendt revisjon 4. april 2017.

Revisors beretning
Revisor har i sin beretning datert 10. april 2017 konkludert med at årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen og resultatet pr 31.12.2016. Det er heller ikke avdekket spesielle forhold knyttet til budsjettet, årsberetningen eller registrering og dokumentasjon.

Revisor har i sin beretning under andre forhold presisert at kommunen har ca 6,7 millioner kroner på selvkostfond for vann og avløp som etter gjeldende retningslinjer for regulering av selvkost for kommunale betalingstjenester er for gamle. Midlene skulle vært benyttet i 2016 til finansiering av driftsutgifter knyttet til vann og avløp.

Med vennlig hilsen
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Kirsti T. Finstad
leder regnskapsrevisjon/ oppdragsansvarlig revisor

Havva Adiyaman
teamleder

Arkivsak-dok. 17/00102-6
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

REGNSKAPSREVISJON 2016 - BREV NR.20 TIL KONTROLLUTVALGET.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar brev nr. 20 fra Buskerud Kommunerevisjon IKS til orientering.

Vedlegg:
Brev nr.20 til kontrollutvalget fra BKR datert 26.april 2017.

Saksframstilling:

Buskerud kommunerevisjon (BKR) rapporterer i tråd med avtale og forskrifter om resultatene av regnskapsrevisjonen i nummererte brev til kontrollutvalget, normalt 2 ganger pr. år. Rapporten inneholder en oversikt over revisors arbeid for perioden 01.05.2016-26.04.2017.

Denne rapporten er av spesiell betydning i forhold til kontrollutvalgets påse-ansvar overfor revisjonen.

Revisor vil i møtet gå igjennom hovedpunktene i det nummererte brevet.

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Sted og dato:	Drammen, 26. april 2017
Referanse:	486/2017
Saksbehandler:	Havva Adiyaman
Dir. tlf. nr:	93 26 50 61
Deres dato:	
Deres ref:	

Kontrollutvalget i Sande kommune
v/Vestfold Interkommunale
kontrollutvalgssekretariat
Revetalgata 10
3174 Revetal

Regnskapsrevisjon 2016 – brev nr. 20 til kontrollutvalget

1. Innledning

Vi viser til det engasjementsbrevet som vi tidligere har sendt kontrollutvalget, der vi blant annet opplyste om at vi normalt rapporterer til kontrollutvalget to ganger årlig. Etter gjeldende revisjonsforskrift skal brev fra revisor til kontrollutvalget med nærmere angitte påpekninger vedrørende regnskapsrevisjonen, nummereres fortløpende.

2. Hva rapporten omfatter

Den faste rapporteringen omfatter revisjonen av Sande kommunes regnskap for 2016 med tilhørende særattestasjoner, og gjelder perioden 01.05.16 til 26.04.2017. Kontrollutvalget har tidligere mottatt brev nr 19 som omfatter tidsrommet 1.5.16 – 31.12.16. Dette brevet omfatter siste del av revisjonsåret. Rapporteringen skjer i hovedsak med utgangspunkt i de oppgavene som er beskrevet i *Plan 2016 for revisjon m.v for Sande kommune*, og som kontrollutvalget har mottatt tidligere. Det er imidlertid et faglig krav at revisor på grunnlag av nye opplysninger (uforutsette hendelser eller endrede forhold) skal kunne revurdere planlagte revisjonshandlinger. Slike revurderinger er også gjort i årets revisjon.

3. Utført arbeid

3.1 Interimsrevisjon

Vi har gjennomført de planlagte kontrollene i henhold til detaljert plan. Resultatet av utførte kontroller i interimsperioden ble rapportert til kontrollutvalget i brev nr. 19. Nedenfor rapporteres det om arbeid utført etter dette.

- *Kartlegge og testing av økonomiske og administrative rutiner for utvalgte risikoområder og virksomheter*

I samsvar med planlegging er det foretatt kartlegging og testing av økonomiske og administrative rutiner for utvalgte risikoområder og virksomheter. Rutiner på lønnsområdet er kartlagt og gjennomgått uten å avdekke vesentlige feil eller avvik.

- *Mvakompensasjon på tilrettelagte boliger – oppfølging av vedtak:*

Vi viser til brev nr. 19 til kontrollutvalget. Kommunen har rett til kompensasjon for utleie av boliger for helseformål eller sosiale formål. Vår gjennomgang høsten 2015 viste relativt stor

forskjell på hvordan vedtak/tildelingsbrev utformes. På bakgrunn av dette ble det sendt et brev til rådmannen om resultat av gjennomgangen vår hvor vi anbefalte at det utarbeides en mal for vedtak, tildeling som sikrer at vurdering dokumenteres i samsvar med kravene, sant en rutine for samarbeid mellom bygningsansvarlige og saksbehandlere som tildeler boliger.

Vi har innhentet oppdaterte oversikter over særskilt tilrettelagte boliger som vi benytter i våre kontroller av terminvise kompensasjonsoppgavene. Kontroll av tildelingsvedtak viste en forbedring når det gjelder beskrivelse av boligens egenskaper og tildelingen av en særskilt tilrettelagt bolig fra forrige gjennomgang. Vedtakene har fortsatt et forbedringspotensial knyttet til omtale av boligens egenskaper, spesielt med tanke på at det bør tydeligere fremgå hva som er særskilt tilrettelagt ved boligen for å tilfredsstille brukerens behov. Videre viste gjennomgangen manglende endring av vedtakene som ikke tilfredsstiller kravene, samt manglende skriftlig tildelingsvedtak på enkelte boliger. Vi har fått opplyst at ansvaret for tildeling av boliger og utforming av tildelingsvedtak ligger nå hos Tjenestekontoret. Dette vil sannsynligvis føre til mer enhetlig praksis på området og enklere samarbeid mellom saksbehandlere og eiendomsavdelingen. Dette følges opp i 2017.

- *Årsoppgjørsdisposisjoner, herunder periodisering*

Kontroller i forbindelse med årsoppgjøret har ikke avdekket vesentlige feil eller avvik på årsoppgjørsdisposisjoner og periodisering.

- *Rutiner knyttet til avstemming og innberetning av sosialstønader – såkalt kode 926:*

Sande kommune har innberettet ikke-skattepliktige ytelser og avstemt disse mot regnskapet i 2016. Kontrollen avdekket ingen vesentlige avvik.

- *Områder som på grunn av spesifikke plikter eller sensitivitet krever særskilt oppfølging*

Våre planer og kontrollhandlinger tilpasses for å dekke inn risiko på slike områder. Det er ikke avdekket feil eller mangler utover det som er omtalt ovenfor.

3.2 Årsregnskap og årsberetning for 2016

Årsregnskapet med tilhørende noter ble avlagt i henhold til fristen 15.02.2017. Vi har i vår revisjonsberetning datert 10. april 2017 konkludert med at årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen og resultatet pr 31.12.2016. Det er heller ikke avdekket spesielle forhold knyttet til budsjettet, årsberetningen eller registrering og dokumentasjon.

Videre har vi i vår revisjonsberetning under andre forhold presisert at kommunen har ca 6,7 millioner kroner på selvkostfond for vann og avløp som etter gjeldende retningslinjer for regulering av selvkost for kommunale betalingstjenester er for gamle. Midlene skulle vært benyttet i 2016 til finansiering av driftsutgifter knyttet til vann og avløp. Forholdet følges opp i 2017.

Gjennom revisjon av årsregnskapet ble det også avdekket enkelte andre forhold som ikke er av en slik karakter at de er omtalt i revisors beretning, men som må følges opp i 2016:

- Inntektsført kr 474 233 for lite i refusjon vedrørende ressurskrevende tjenester.
- Feil i posteringene mellom bruk av/avsetninger til fond i drifts- og investeringsregnskapet på kr 353 000.
- Det mangler notehenvisninger i årsregnskapet.

Øvrige feil og mangler som ble avdekket i regnskapet og noteopplysninger underveis er tatt opp med administrasjonen og korrigert i endelig regnskap.

3.3 Kommunens bevilgningskontroll/kontroll av vedtak

Politisk fattede vedtak av vesentlig betydning for kommunens regnskap, er fulgt opp. I dette arbeidet er det lagt hovedvekt på om regnskapet samsvarer med budsjett vedtatt i kommunestyret. Avvik mellom budsjett og regnskap er nærmere omtalt i rådmannens årsberetning.

Vi har i vår revisjonsberetning konkludert med at de disposisjoner som ligger til grunn for regnskapet er i samsvar med budsjettvedtak, og at budsjettbeløpene i årsregnskapet stemmer med regulert budsjett.

I sin siste melding til kommunestyret i 2. tertialrapport anslo administrasjonen et regnskap i balanse. Driftsregnskapet ble avlagt med et regnskapsmessig mindreforbruk på ca 19,5 mill.kr. Det positive resultatet skyldes blant annet høyere skatteinngang og refusjonsinntekter enn budsjettert. Overordnet analyse av budsjettavvik på virksomhetsnivå/sektornivå 1B viser at det er mindre budsjettavvik på de fleste virksomheter.

Kommunestyret har vedtatt gyldig budsjett for 2016 i tråd med forskriftenes bestemmelser. Rådmannen rapporterer til politisk nivå to ganger årlig, utover årsrapportering. Det er utført budsjettendringer i forbindelse med behandling av 1. og 2. tertialrapportering samt egen sak om oppfølging av investeringsprosjekter i 2016 i kommunestyret. Videre er det i rådmannens årsberetning redegjort for vesentlige avvik mellom årsregnskap og regulert budsjett for både inntekter og utgifter. Etter vår vurdering har bevilgningskontrollen fungert tilfredsstillende i 2016.

3.4 Veiledning

Vi har løpende kontakt med kommunens administrasjon om regnskapsfaglige problemstillinger. Vi har blant annet hatt spørsmål knyttet til eventuell avgiftsproblematikk ved frivillighetssentralen og svar på henvendelse om innsynsbegjæring.

Vi tilstreber å orientere kommunens administrasjon løpende om nyheter og endringer av faglig karakter som vil kunne ha betydning for kommunens årsregnskap.

3.5 Attestasjoner

Antall attestasjoner i perioden (1.1.16-26.4.16): 18. Dette gjelder:

- 2 terminer momskompensasjon
- 1 attestasjon av refusjonskrav knyttet til PU per 1.1.2017
- 1 attestasjon av refusjonskrav knyttet til ressurskrevende tjenester ytt i 2016
- 6 prosjektregnskaper
- 2 beretninger til Sandetun sykehjem vedrørende pasientregnskaper
- 6 uttalelser vedrørende pasientregnskaper

Det er totalt brukt ca 84 timer på attestasjoner for Sande kommune i perioden 01.01. – 26.04.2017.

3.6 Misligheter

Vi har i møte med kommunens ledelse tatt opp temaer knyttet til nærstående parter, habilitet, etikk og misligheter, samt risikostyring og kontrollmiljø. Det foreligger ingen opplysninger om misligheter i 2016 for Sande kommune.

3.7 Prioriterte områder

Prioriterte områder er utført i henhold til plan for revisjon mv. 2016 og er rapportert til kontrollutvalget i brev nr. 19, samt under punkt 3.1 og 3.2 ovenfor. Enkelte forhold vil bli fulgt opp videre i 2017.

3.8 Øvrige oppgaver

Vi har skrevet uttalelse til finansforvaltningen for 2016, som skal behandles av kontrollutvalget. Vår gjennomgang av finansområdet og årsrapporten avdekket ingen vesentlige avvik eller mangler.

4. Kommunens økonomiske internkontroll

Selv om all virksomhet er forbundet med en viss risiko, vil selve risikoen kunne variere sterkt. Offentlig virksomhet er imidlertid spesielt avhengig av tillit. Dette gjelder ikke minst kommunal virksomhet, der risikobildet vil kunne strekke seg fra svikt i myndighetsutøvelsen, tjenesteproduksjonen til økonomiforvaltningen. Regnskapsrevisjonen vil normalt være begrenset til den økonomiske internkontrollen og de risikoer som er av betydning for årsregnskapet.

Til den økonomiske internkontrollen regnes vanligvis:

a Kontrollmiljøet
b Kommunens risikovurderingsprosess
c Informasjonssystemet, herunder prosesser for planlegging/budsjettering, relevans for den økonomiske rapporteringen, samt kommunikasjon
d Kontrollaktivitetene
e Overvåking av kontroller

Disse momentene er bl.a. fulgt opp i møter med kommunens ledelse og tatt hensyn til ved vår planlegging og prioritering.

5. Kvalitetssikring av revisjonsarbeidet

Revisjon av kommuner og fylkeskommuner skal som kjent være utført i samsvar med god kommunal revisjonsskikk. Dette innebærer blant annet at all revisjon skal kvalitetssikres i tråd med gjeldende standarder. Vår kvalitetssikring av arbeidet på det enkelte oppdrag så vel som av selskapets generelle kvalitetsopplegg, er basert på gjeldende retningslinjer.

Siste gang BKR hadde ekstern kvalitetskontroll gjennomført i regi av Norges Kommunerevisorforbund, var i september 2015. Rapport fra utført kontroll for regnskapsrevisjon konkluderte med at BKR har en organisering og internt kvalitetskontrollsystem som gjør at arbeidet kan utføres på en faglig tilfredsstillende måte, og at det er tilfredsstillende faglig standard både på selskapsnivå og oppdraget som er kontrollert. Også rapporten fra utført kvalitetskontroll for forvaltningsrevisjon konkluderte med at BKR har rutiner og maler for sikring av at forvaltningsrevisjonsprosjekter skjer i tråd med standarder, og at vi driver forvaltningsrevisjon i tråd med lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk.

6. Ressursbruk

Revisjonshonorar for 2017 vil avhenge av omfanget av forvaltningsrevisjoner, bistand og andre bestillinger. Vi viser til egen sak knyttet til forvaltningsrevisjon som skal gjennomgås i neste kontrollutvalgsmøte.

7. Avslutning

Vi håper framstillingen ovenfor kan være et hensiktsmessig grunnlag for kontrollutvalgets oppfølging av revisjon av kommunens regnskap.

Med vennlig hilsen
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Kirsti T. Finstad
leder regnskapsrevisjon / registrert revisor

Havva Adiyaman
teamleder regnskapsrevisjon

Kopi til:
Rådmannen i Sande kommune

Arkivsak-dok. 16/00062-18
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

ULOVLIGHETSOPPFØLGING - ORIENTERING OM OPPFØLGING.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar administrasjonens redegjørelse for arbeidet med ulovlighetsoppfølging innenfor byggesaksområdet til orientering. Likeledes tas orienteringen om resultatene av kommunens brukerundersøkelse til orientering.

Vedlegg:
Ingen.

Saksframstilling:

I forbindelse med kommunestyrets behandling av forvaltningsrevisjonsrapporten «Byggesaksbehandling i Sande kommune» i møte 28.februar 2017, sak 116/17, ble det fattet slikt vedtak:

> «Kommunestyret slutter seg til anbefalingene i forvaltningsrevisjonsrapporten «Byggesaksbehandling i Sande kommune» om å vurdere følgende:
>
> - Bedre system/rutiner for utvikling av kundeservice.
> - Utvikle/innføre nye maler og rutiner på området, da særlig internkontroll/kvalitetssikring opp mot korrupsjonsforebyggende arbeid.
> - Opplæringstiltak, spesielt opp mot kundeservice og korrupsjonsforebyggende arbeid.
>
> Kommunestyret ber om at kontrollutvalget gis en tilbakemelding om oppfølgingen av forvaltningsrevisjonen innen 1.november 2017.
>
> I tillegg ber kommunestyret om at kontrollutvalget får en tilbakemelding på den forestående brukerundersøkelsen, så snart den foreligger, samt en orientering om arbeidet med ulovlighetsoppfølging på møtet 8.mai 2017.»

Administrasjonen vil i kontrollutvalgets møte 8.mai gi kontrollutvalget en tilbakemelding av resultatene fra kommunens brukerundersøkelse, samt en orientering om arbeidet med ulovlighetsoppfølgingen.

Arkivsak-dok. 17/00112-1
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

UAVHENGIG ATTESTASJONSRAPPORT OM RUTINER OG ÅRSRAPPORT FOR FINANSFORVALTNINGEN 2016 I SANDE KOMMUNE.

Forslag til vedtak:

Uavhengig attestasjonsrapport fra Buskerud kommunerevisjon IKS datert 10.april 2017 om rutiner for finans- og gjeldsforvaltningen, og årsrapport for finansforvaltningen i Sande kommune 2016, tas til orientering.

Vedlegg:
Uavhengig attestasjonsrapport datert 10.april 2017.
Finansrapport 2016.

Saksframstilling:

Revisor har utført et attestasjonsoppdrag vedrørende Sande kommunes rutiner for finans- og gjeldsforvaltningen og årsrapport for finansforvaltningen for 2016 og vil orientere nærmere om dette i møtet.

Rådmannen er invitert til å orientere nærmere om selve finansrapporten for 2016.

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Kommunestyret i Sande kommune

Referanse: 445/2017

Uavhengig attestasjonsrapport om rutiner og årsrapport for finansforvaltningen 2016 – Sande kommune

Vi har utført et attestasjonsoppdrag som skal gi betryggende sikkerhet, i forbindelse med Sande kommunes rutiner for finans- og gjeldsforvaltningen datert 09.12.2009 og årsrapport for finansforvaltning for tidsrommet 1.1.16 – 31.12.16.

Sande kommunes ansvar for rutiner for finansforvaltningen

Administrasjonssjefen er ansvarlig for å etablere administrative rutiner som sørger for at finans- og gjeldsforvaltningen utøves i tråd med finansreglementet, kommuneloven og forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning, og at finansforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll. Kommunestyret skal påse at slike rutiner er etablert og etterleves.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi har utført oppdraget i samsvar med etiske retningslinjer for NKRFs medlemmer, som inneholder uavhengighetskrav og andre krav basert på grunnleggende prinsipper om integritet, objektivitet, faglig kompetanse og tilbørlig aktsomhet, fortrolighet og profesjonell opptreden.

I samsvar med internasjonal standard for kvalitetskontroll (ISQC 1) har Buskerud Kommunerevisjon IKS et omfattende kvalitetskontrollsystem, herunder dokumenterte retningslinjer og rutiner for etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og krav i gjeldende lovgivning og annen regulering.

Vår oppgave

Vår oppgave er å avgi en uttalelse om rutiner for og årsrapport om finansforvaltningen på grunnlag av bevisene vi har hentet inn. Vi har utført vårt attestasjonsoppdrag med sikkerhet i samsvar med den internasjonale standarden for attestasjonsoppdrag – ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*. Standarden krever at vi planlegger og gjennomfører dette oppdraget for å oppnå betryggende sikkerhet for hvorvidt det foreligger vesentlige feil eller mangler ved kommunens rutiner for og årsrapport om finans- og gjeldsforvaltningen.

Utføring av et attestasjonsoppdrag som skal gi betryggende sikkerhet i henhold til ISAE 3000, innebærer å utføre handlinger for å innhente bevis for at rutinene for finans- og gjeldsforvaltningen er i samsvar med kommuneloven, forskrift om finansforvaltning og kommunens finansreglement. Typen, tidspunktet for og omfanget av de valgte handlingene er gjenstand for revisors skjønn. Gjennomføring av et attestasjonsoppdrag som skal gi betryggende sikkerhet, innebærer også en kontroll av at:

- det er etablert administrative rutiner som sørger for at finans- og gjeldsforvaltningen utøves i tråd med finansreglementet, gjeldende lover og forskrift
- det foreligger tilfredsstillende dokumentasjon for de forhold som rapporteringen fra kommunens forvalter omhandler

Hovedkontor - Drammen
Postadresse: Postboks 4197, N-3005 Drammen
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, N-3048 Drammen
Telefon: 409 10 200
Org.nr: 985 731 098
post@bkr.no
www.bkr.no

Avdelingskontor - Hønefoss
Postadresse: Serviceboks 4, N-3504 Hønefoss
Besøksadresse: Osloveien 1, N-3511 Hønefoss
Telefon: 32 11 76 79
Telefaks: 32 12 50 30

- det er samsvar mellom de vurderinger som fremkommer i rapporteringen fra kommunens forvalter og den faktiske utviklingen i finansiell risiko og risikospredning i perioden
- kommunens finansforvaltning i perioden har vært i samsvar med gjeldende reglement
- finans- og gjeldsforvaltningen er gjenstand for betryggende kontroll
- det er utarbeidet rutiner for vurdering og håndtering av finansiell risiko i tråd med finansreglementet, herunder:
  - prosedyrer og retningslinjer for vurdering av alle typer finansiell risiko i finansielle avtaler før avtaleinngåelse
  - forholdet til tillatt risikonivå og krav til risikospredning fastsatt i finansreglementet
  - prosedyrer og retningslinjer for overvåking, vurdering og rapportering av utviklingen i den finansielle risiko som kommunen er utsatt for
- det er rutiner for å avdekke, rapportere og følge opp avvik fra finansreglementet

Vi mener at vi har innhentet tilstrekkelig og hensiktsmessig bevis som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon
Vi mener at de fremlagte rutiner og årsrapport for finans- og gjeldsforvaltningen tilfredsstiller finansreglementet, kommunelovens og forskriftens krav.

Videre mener vi at de vurderinger som fremkommer i årsrapport for finansforvaltningen er i samsvar med periodens faktiske utvikling i finansiell risiko og risikospredning, og at Sande kommunes finansforvaltning i perioden har vært i samsvar med gjeldende reglement.

Denne uttalelsen er utelukkende utarbeidet for det formål som er beskrevet ovenfor og til kommunens informasjon, og skal ikke brukes til noe annet formål.

Drammen, 10. april 2017
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Kirsti T. Finstad
leder regnskapsrevisjon/ registrert revisor

Havva Adiyaman
teamleder

Kopi:
Kontrollutvalget i Sande kommune

Hovedkontor - Drammen
Postadresse: Postboks 4197, N-3005 Drammen
Besøksadresse: Øvre Elker vei 14, N-3048 Drammen
Telefon: 409 10 200
Org.nr: 985 731 098
post@bkr.no
www.bkr.no

Avdelingskontor - Hønefoss
Postadresse: Serviceboks 4, N-3504 Hønefoss
Besøksadresse: Osloveien 1, N-3511 Hønefoss
Telefon: 32 11 76 79
Telefaks: 32 12 50 30

Sande kommune

FINANS-RAPPORT 2016

Innhold

Innledning 3
Bakgrunn 3
Regler for finansforvaltning 3
Krav til finansrapporten 3
Rapportens omfang 3
Aktiva/passiva ..... **Feil! Bokmerke er ikke definert.**
Netto finanskostnader 5
Aktiva 6
Sammensetningen av aktiva 6
Markedsverdi/vesentlige markedsendringer 6
Endringer i risikoeksponering 7
Markedsrenter og egne rentebetingelser 7
Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet 7
Passiva 7
Sammensetningen av passiva 7
Markedsverdi/vesentlige markedsendringer 8
Låneportefølje Sande kommune 2014: 8
Endringer i risikoeksponering 10
Markedsrenter og egne rentebetingelser 10
Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet 10
Vedlegg – Finansreglement 10

Innledning

Bakgrunn
Finansreglement for Sande kommune gir rammer og retningslinjer for kommunens disponeringer på finansområdet.
Formålet med en egen finansrapport er å informere om finansforvaltningens faktiske resultater, sett i forhold til de rammer og retningslinjer som er gitt.

Regler for finansforvaltning
I 2009 kom det ny forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning. Den nye forskriften (som er gjeldende fra 01.07.2010) skjerper inn/presiserer bestemmelser knyttet til:

- Kommunens reglement, rutiner og rapportering, herunder innhold i rapportering.
- Finansforvaltning og kommunens egen kunnskap på feltet.
- Krav til administrative rutiner for vurdering/håndtering av risiko og avvik fra reglementets bestemmelser.
- Tydeliggjøring av ansvarsfordeling mellom lokalpolitikere og administrasjon.

Kommunens finansreglement ble vedtatt av kommunestyret 09.12.2009, sak KST-59/09.
Sande kommune har også tidligere hatt et restriktivt finansreglement, og har ikke plasseringer med høy risiko.

Krav til finansrapporten
Finansrapporten skal være en utfyllende rapport i forhold til kommunens ordinære årsregnskap og årsberetning.

Rapporten skal legges frem for kommunestyret som egen sak, sammen med en vurdering fra uavhengig instans – det revisjonsselskap kommunen til enhver tid er tilknyttet skal benyttes.

Rapporten skal inneholde en beskrivelse og vurdering av aktiva og passiva, med fokus på bl.a. sammensetning, verdi, vesentlige endringer, renter og avvik fra finansreglement.

Rapportens omfang
Finansrapporten omtaler finansposter knyttet til "ordinær finansforvaltning", dvs. ansvar 9002 Finansposter. Poster som har med Boligfinansiering å gjøre eller finansposter ført i virksomhetene er ikke omtalt. Her vises det til kommunens Årsberetning og Regnskap m/noter.

Årets resultat for finansområdet

Finans

Finans - lån og likvider/plasseringer (tall i 1000 kr)	Regnskap 31.12.2016	Regnskap 31.12.2015	Endring siste år	Avvik i %
Kasse/bank	101 353	85 383	15 969	18,7 %
Plasseringer	60 300	49 171	11 129	22,6 %
Sum likvider (aktiva)	**161 653**	**134 554**	**27 098**	**20,1 %**
Lån til investeringer	-535 413	-495 109	-40 304	8,1 %
Lån til utlån	-89 639	-87 595	-2 044	2,3 %
Sum lånegjeld (passiva)	**-625 053**	**-582 705**	**-42 348**	**7,3 %**

Utviklingen når det gjelder bankinnskudd (inkl. plasseringer) og lånegjeld (inkl. lån til utlån) de siste årene har vært som vist i diagrammet under:

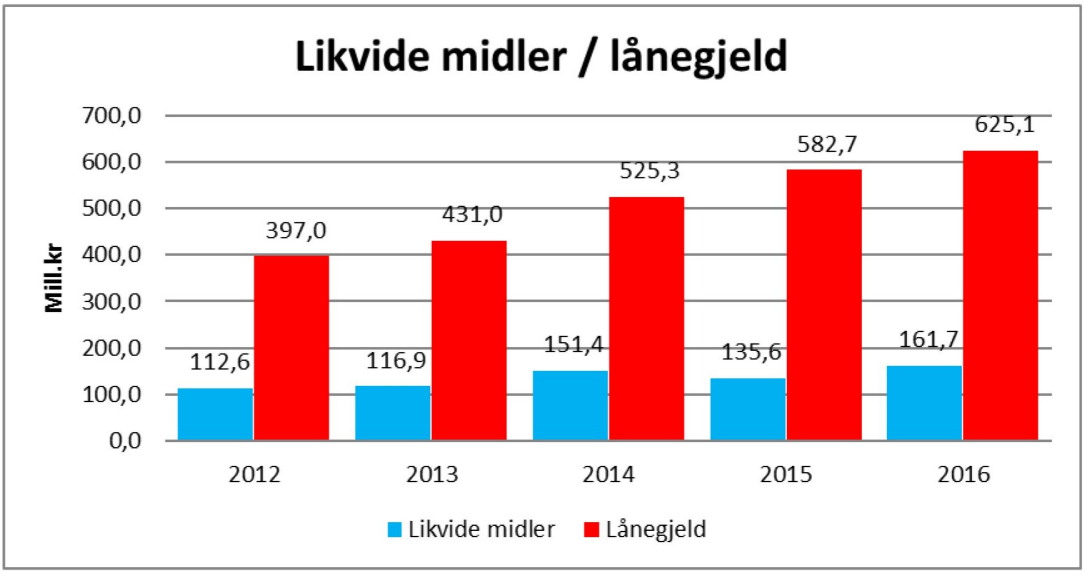

Likviditeten gjennom året har vært god. Diagrammet under viser utviklingen per måned:

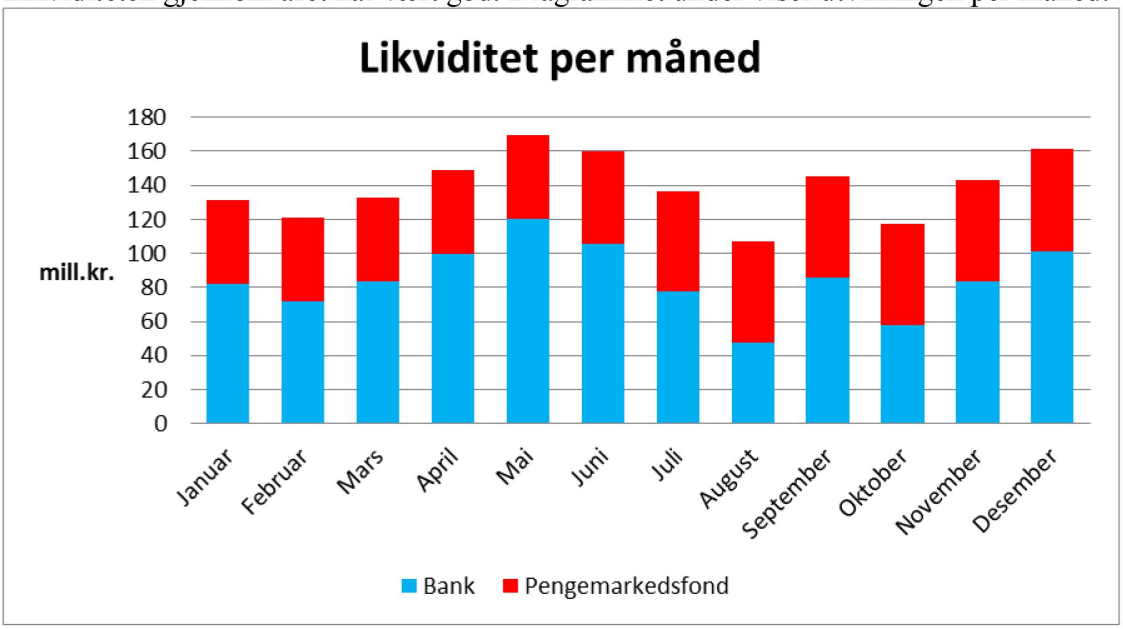

Fordeling av lånegjeld mellom selvfinansiert (gebyrfinansiert) virksomhet, lån med rentekompensasjon og lån som belaster kommunens frie inntekter direkte er ikke eksakt, siden låneopptak ikke knyttes til enkeltinvesteringer, men ut fra en vurdering av de samlede investeringer og finansiering/kapitalbehov. En omtrentlig beregning tilsier:

Beskrivelse (tall i 1.000 kr)	**Lånesaldo per 31/12-16**	**Renter 2016**	**Avdrag 2016**	**Sum finanskostn. 2016**
Total lånesaldo*	625 053,0	13 587,0	20 500,0	34 087,0
- herav lån til utlån	98 100,0	+/- 0 over tid	+/- 0 over tid	
- herav dekket i invest.regnsk. ("byggerenter")		2 541,0		2 541,0
- herav dekket av økt skjønnstilsk. Barnehage	18 000,0	1 000,1	1 500,0	2 500,1
- herav m/rentekompensasjon skole	25 100,0	1 105,1	2 000,0	3 105,1
- herav m/komp.tilsk. sykehjem/oms.bol.	20 400,0	851,8	1 100,0	1 951,8
- herav dekket av lån til lag/foreninger/etc.	5 345,0	110,2	118,5	228,6
- herav dekket av gebyrinnt. VA (beregnet)	166 565,0	2 654,0	5 786,0	8 440,0
"Ordinære" lån dekkes av frie inntekter	**291 543,0**	**5 324,8**	**9 995,5**	**15 320,4**

* Dette er renter og avdrag ført på ansvar 9002 inkl. byggerenter, ekskl. lån til husbankfinasiert bolig.

Det presiseres at skjønnstilskudd, rentekompensasjon, kompensasjonstilskudd og finanskostnader dekket av gebyrinntekter føres som driftsinntekter og ikke til fradrag under netto finanskostnader i regnskapet.

Netto finanskostnader

Finanskostnader ekskl. boligfinansiering og finansposter i virksomhetene

Finans (ansvar 9002)

Tall i 1000 kroner	**Oppr. budsjett 2016**	**Revidert budsjett 2016**	**Regnskap 2016**	**Avvik Rev.Bud - Regnskap**	**Avvik i %**	**Regnskap 2015**	**%-vis utvikling fra 2014**
Renteinntekter og utbytte	-6 084	-2 825	-2 467	-358	12,7 %	-2 474	-0,3 %
Mottatte avdrag på lån	-409	-270	-125	-145	53,7 %	-270	-53,7 %
Sum eksterne finansinntekter	**-6 493**	**-3 095**	**-2 592**	**-503**	**16,2 %**	**-2 744**	**-5,5 %**
Renteutgifter og låneomkostninger	13 484	10 186	10 580	-394	-3,9 %	11 790	-10,3 %
Avdrag på lån	22 841	22 841	22 496	345	1,5 %	20 535	9,6 %
Utlån	0	0	0	0		0	
Sum eksterne finansutgifter	**36 325**	**33 027**	**33 076**	**-49**	**-0,1 %**	**32 325**	**2,3 %**
Resultat eksterne finanstransaksjoner	**29 832**	**29 932**	**30 484**	**-552**	**-1,8 %**	**29 581**	**3,1 %**
Bidrag fra IKS	0			0		138	-100,0 %
Resultat finanstransaksjoner etter overført fra IKS	**29 832**	**29 932**	**30 484**	**-552**	**-1,8 %**	**29 443**	**3,5 %**

Netto finanskostnader under ansvar 9002 finansforvaltningen ble i 2016 30,5 mill kr, noe over revidert budsjett.

God likviditet – med tilhørende renteinntekter – og en relativt høy andel av lånegjelden med rentesikring bidrar til en begrenset renterisiko. Utvikling i renteinntekter og renteutgifter følger til en viss grad samme rentekurve. Avdrag betales og bokføres iht. avtalt med långivere ved låneopptak, og utgjorde for 2016 22,5 mill kr, som er noe under budsjett.

Finanskostnader dekkes til en viss grad av skjønnstilskudd, rentekompensasjon, kompensasjonstilskudd og gebyrinntekter (ref. tabell side 5). Inndekningspostene føres imidlertid under driftsinntekter og ikke til fradrag under netto finanskostnader i regnskapet.

Iht. Kommunelovens § 50 skal kommunens samlede lånegjeld avdras med like årlige avdrag. Gjenstående løpetid for kommunens samlede gjeldsbyrde kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens anleggsmidler ved siste årsskifte. Kontrollberegning – etter en

forenklet formel – viser at minimum avdrag for 2016 etter forenklet formel utgjør ca. 18,9 mill kr. Sande kommunes bokførte avdragsutgifter på 22,5 mill kr ligger dermed over kontrollgrensen.

Utviklingen i renter og avdrag de siste årene har vært som vist i diagrammet:

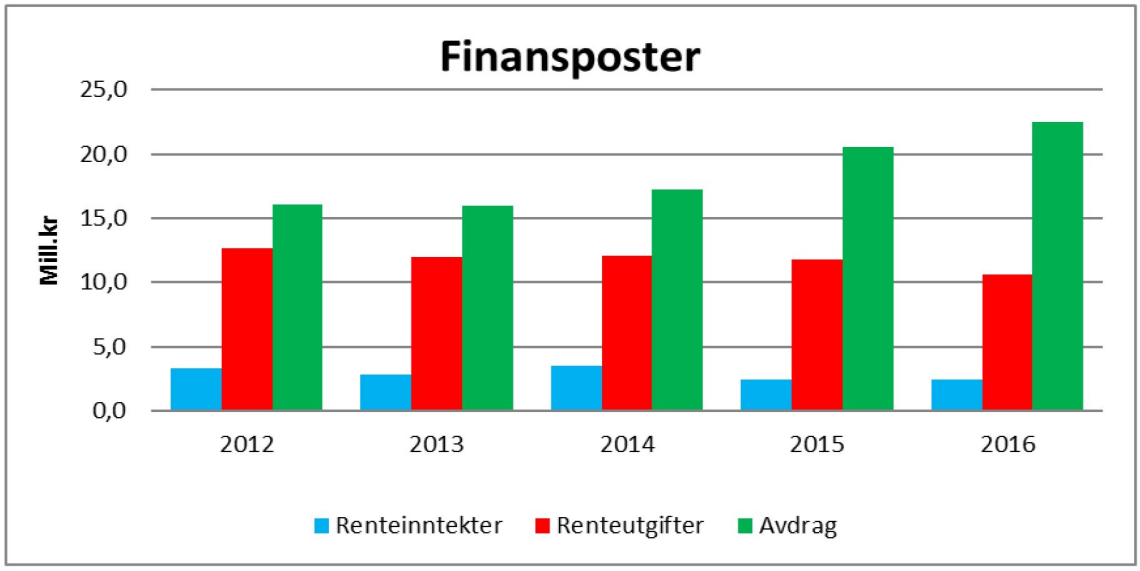

Aktiva

Sammensetningen av aktiva
Kommunen har i løpet av året begrenset overskuddslikviditet, og har kun hatt midler plassert i pengemarkedsfond i tillegg til ordinære bankinnskudd. Midler plassert i pengemarkedsfond er likvide i løpet av 1-3 dager, og har tilnærmet ingen risiko.

Kortsiktig likviditetsbehov har vært dekt inn i sertifikatmarkedet. Nye plasseringer er foretatt hovedsakelig når likviditetssituasjonen har tillatt det. I 2016 er det ikke tatt ut midler av fondene og avkastningen i 2016 er tilført saldoen pr 31.12.16.

Pr. 31.12.15 har kommunen en likviditet på 151,4 mill. kr. Av dette beløpet utgjør plasseringene i pengemarkedsfond 60,3 mill kr, mens bankinnskudd utgjør 102,9 mill kr.

Plasseringer i pengemarkedsfond per 31.12.2016:

Konto	Navn	Saldo 01/01-2016	Resultatført 2016	Saldo 31/12-2016
210.20.070	DnB NOR	10 259 890	172 684	10 432 574
210.31.020	Fondsforvaltning, Pluss Likviditet II	38 911 045	842 719	39 753 764
210.31.021	Fondsforvaltning, Pluss Likviditet	0	56 722	5 056 722
210.31.022	Danske Invest	0	55 166	5 055 166
Sum		**49 170 935**	**1 127 290**	**60 298 226**

Balanseført verdi 31.12.16 er lik markedsverdi iht. oppgave fra finansinstitusjonene. Avkastning legges til bokført saldo pr. 31.12 hvert år. Det ble ikke innløst fondsandeler i år. Kommunen har ingen langsiktige finansielle plasseringer.

Markedsverdi/vesentlige markedsendringer
Det vurderes ikke å være forskjeller mellom bokført verdi og markedsverdi for de aktiva Sande kommune har. Plasseringer i pengemarkedsfondene vurderes å være på linje med bankinnskudd. En stor del av fondenes midler er plassert på konto i bank til gunstige renter.

Utover renteendringen som er omtalt andre steder i rapporten har det ikke vært vesentlige markedsendringer for de aktiva kommunen har.

Endringer i risikoeksponering
Det har ikke vært endringer i risikoeksponering i 2016 på aktivasiden, utover renterisiko og refinansieringsrisiko.

Det er inngått en avtale om langsiktige rentesikringer av låneporteføljen i løpet av året.

Finansiell risiko for øvrig anses å være ubetydelig. Midlene som er plassert i rentefond er likvide i løpet av 1-3 dager, og det er liten risiko for at de finansinstitusjoner som kommunen har avtaler med ikke vil innfri sine forpliktelser.

Når det gjelder administrativ risiko er den uendret. Det arbeides aktivt for å følge opp låneportefølje og likviditet.

Markedsrenter og egne rentebetingelser
Budsjettert avkastning for 2016 var 2,5 % på bankinnskudd og 2,6 % på plasseringer.

Gjennomsnittlig avkastning på plasseringer i pengemarkedsfond har vært 2,0 %.
Renten på bankinnskudd har falt fra ca. 2,1 % til ca. 1,1 % i løpet av 2016.
Avdragsutgiftene har vært noe lavere enn forventet.
Dette har resultert i et negativt avvik i finanskostnader i forhold til revidert budsjett på 501.000 kr i 2016.

Kommunens rentebetingelser på aktivasiden følger markedsrenter.

Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet

Det har ikke vært avvik i forhold til finansreglementet i 2016.

På aktivasiden har Sande kommune kun hatt bankinnskudd og plasseringer av ledig likviditet i pengemarkedsfond. Kravene i finansreglementets pkt. 3.3. om plassering av kortsiktig ledig likviditet med lav risiko og forventet avkastning over ordinær bankrente er oppfylt.

Sande kommune har ingen langsiktige finansielle plasseringer, dvs. kravene i reglementets pkt. 3.4 er ikke relevante for 2016.

Passiva

Sammensetningen av passiva
Ved utgangen av 2016 utgjør total lånegjeld 625 mill kr, herav 535,4 mill kr knyttet til investeringer og 89,6 mill kr knyttet til utlån (etableringslån/Startlån).

Det er tatt opp ett nytt lån til investeringer i 2016 på 62,8 mill kr ved å øke sertifikatlånet i DNB. Sertifikatlånet er da kommet opp i 210 mill kr. Sertifikatlånet har en løpetid på 3 måneder og skal refinansieres i mars 2017. Det er dermed en refinansieringsrisiko ved dette lånet.

Det er tatt opp ett nytt lån på 15 mill kr til Startlån hos Husbanken.

Kommunen har pr. 31.12.16 en låneportefølje bestående av 28 lån.

Samlet lånegjeld inkl. lån til utlån fordeler seg på følgende långivere:

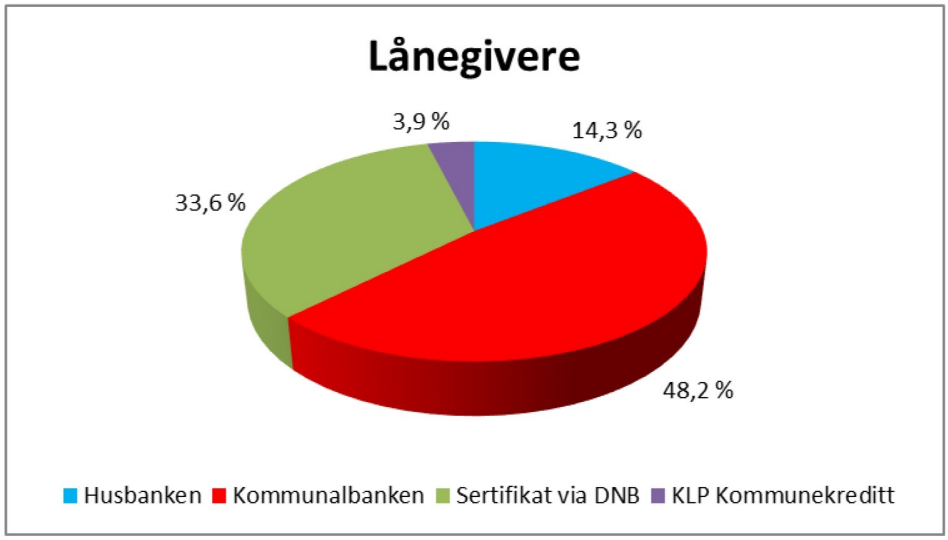

Gjennomsnittlig gjenværende avdragstid for den samlede låneporteføljen til investering er ca. 22 år. Til sammenligning utgjør den gjennomsnittlige veide gjenværende levetiden for avskrivbare anleggsmidler ca. 30 år.

Markedsverdi/vesentlige markedsendringer
Det vurderes ikke å være forskjeller mellom bokført verdi og markedsverdi for de passiva Sande kommune har.

Utover rentenedgangen som er omtalt andre steder i rapporten har det ikke vært vesentlige markedsendringer for de passiva kommunen har. Bankene har ikke endret sine marginer på utlån i løpet av året.

Låneportefølje Sande kommune 2016 (tall i hele kroner)

Konto	Tekst	Saldo 31.12.2016
24519105	Husb.Funksj.h.bol. 11496515	8 501 159
24519210	Komm.banken 19980325	550 000
24519220	Komm.banken 20020949/20031012	10 666 740
24519225	Komm.banken 20020950	10 666 700
24519230	Komm.banken 20020951	10 666 660
24519235	Komm.banken 20020952	7 999 760
24519240	Komm.banken 20040970	21 250 000
24519241	Komm.banken 20050736	18 607 500
24519242	Komm.banken 20050753	6 480 000
24519244	Husbanken 11400375 9 - Ungbo	843 263
24519245	Komm.banken 20080656 - 2008	11 560 000
24519246	Komm.banken 20080658 - 2008	18 800 000
24519249	KLPbanken 83175041144-2010	17 600 008
24519250	KLPbanken 83175041128-2010	6 800 000
24519251	Komm.banken 20110752 - 2011	17 692 400
24519252	Komm.banken 20110753 - 2011	6 060 000
24519254	Komm.banken 20120645 - 2012	18 113 360
24519255	Komm.banken 20140757	95 000 000
24320100	Sertifikatlån DNB - 2015	210 000 000
24519256	Komm.banken 20150750-2015	37 555 560
Sum	**Lån til investeringer m.m.**	**535 413 110**
24519142	Husbanken 11532100/3/1 Startlån 16	14 801 568
24519143	Husbanken 11532100/2 Startlån 15	19 231 706
24519144	Husbanken 11528829/3/1 Startlån 14	11 528 885
24519145	Husbanken 11524423/1/1 Startlån 13	4 444 499
24519148	Husbanken 11516662/3/1 Startlån 11	8 476 081
24519149	Husbanken 11513086/1/1 Startlån 10	11 847 954
24519158	Husbanken 11505969/3/1 Startlån 08	12 795 947
24519159	Husbanken 11508739 7 Startlån 09	6 512 849
Sum	**Lån til utlån**	**89 639 489**
Sum		**625 052 599**

Gjeldsporteføljen skal i hh.t. finansreglementet bestå av et mindre antall lån.

Rentesikring

Rentesikringene er i henhold til kommunens finansreglement som sier : "Det skal tas sikte på at rentebindingen for innlån fordeler seg slik: 1/3 0-3 år, 1/3 3-5 år, 1/3 5-10 år.

Rentebytteavtaler, saldo pr 31.12.16

Swap nr	Volum (mill.)	Løper fra dato	Løper til dato	Betaler
1	29,8	mar. 13	sep. 22	3,460
2	30	sep. 12	jun.22	4,520
3	23,7	mar. 12	des.21	3,710
4	18,6	mai. 11	jun.21	4,180
5	52,5	mar. 16	mar. 20	0,925
6	27,3	mar. 10	mar. 20	4,250
7	45	jun. 15	jun.19	1,170
8	61	jun. 15	jun.18	2,525
9	12	des. 12	des.17	3,105

Endringer i risikoeksponering
Det har ikke vært endringer i risikoeksponering i år på passivasiden, utover renterisiko og refinansieringsrisiko.

Kommunen har så langt ikke hatt vanskeligheter med å finansiere sine lånebehov, ved låneforespørsel er det mottatt flere tilbud. Det er pr. d.d. ingen signaler på at denne situasjonen skal endre seg. Det ble inngått en ny rammeavtale med DNB, Kommunekreditt og Kommunalbanken med virkning fra 1/7-14. Årets låneopptak til investeringer ble gjort i sertifikatmarkedet etter en anbudskonkurranse.

De rentebytteavtaler/fastrenteavtaler kommunen har inngått gjør rentekostnadene på kommunens innlån til en viss grad forutsigbare, dvs. mindre utsatt for renteendringer.

Når det gjelder administrativ risiko arbeides det aktivt for å opprettholde denne på et lavt nivå.

Markedsrenter og egne rentebetingelser
Budsjettert flytende lånerente for 2016 var 2,0 %. Markedsrentene i år har imidlertid falt en del i stedet for å øke som man hadde forventet.

Ved starten på året lå flytende lånerente rundt 1,9 % inkl margin, mens ved utgangen av 2016 var renten nede i rundt 1,7 % inkl margin. Marginen i Kommunalbanken var +0,7%.

Gjennomsnittlig lånerente har for Sande kommune i 2016 vært ca. 2,8 %. De lån hvor renten er sikret ved fastrente eller rentebytteavtale har fastrenter fra 0,92 til 4,52 %. Disse lånene har i gjennomsnitt utgjort ca. 67 % av lånegjelden (ekskl. lån til utlån).

Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet

Det har ikke vært avvik i forhold til finansreglementet i 2016.

Vedlegg – Finansreglement

(Vedtatt av Sande kommunestyre 09.12.09 sak 59/09)

1. Hjemmel/formål

Reglement er vedtatt i medhold av Kommunelovens § 52 og Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning av 09.06.2009 (ikrafttredelse 01.07.2010).
Kommunen skal forvalte sine midler slik at tilfredsstillende avkastning kan oppnås, uten at det innebærer vesentlig finansiell risiko, og under hensyn til at kommunen skal ha midler til å dekke sine betalingsforpliktelser ved forfall.
Finansforvaltningen skal:

- ivareta grunnprinsippet i kommunelovens formålsbestemmelse om optimal utnytting av kommunens tilgjengelige ressurser med sikte på å kunne gi et best mulig tjenestetilbud
- sikre stor grad av forutsigbarhet i kommunens finansielle stilling
- skal bidra til stabilitet og langsiktighet.

2. Risiko

Kommunen skal ha en lav risikoprofil med fokus på å redusere i hvilken grad endringer i finansmarkedene vil påvirke kommunens finansielle stilling.

2.1. Finansiell risiko og forklaringer

1. Kredittrisiko
   Risiko for tap som følge av at låntaker eller motparten i en kontrakt unnlater å innfri sin forpliktelse
2. Likviditetsrisiko
   Risiko for at eiendeler ikke kan omsettes nær markedsverdi i løpet av en avgrenset tidsperiode.
3. Finansieringsrisiko
   Risiko for ikke å kunne finansiere sine lånebehov.
4. Renterisiko
   Risiko for endring av verdien på eiendeler, gjeld, egenkapital som følge av renteendringer.
5. Valutarisiko
   Risiko for endring av verdien på eiendeler, gjeld, egenkapital som følge av endringer i valutakurser.

2.2. Administrativ/operasjonell risiko

Risiko for at kommunen internt (eller hos motpart i transaksjoner) ikke har tilstrekkelig kompetanse/bemanning, systemer, rutiner, samt ressurser generelt til å gjennomføre kommunens vedtatte finansforvaltning.

2.3. Risiko i aksjemarkedet

Risiko for at aksjemarkedet eller det aktuelle investeringsobjekt vil stige eller falle - både på kort og lang sikt.

3. Rammer

Kommunens finansforvaltning skal drives slik at kommunen ikke påføres vesentlig finansiell risiko.

3.1. Innlån

Innlån skal skje i samsvar med rammeavtale for kommunale låneopptak inngått 2009 i samarbeid med VOIS (Vestfold offentlige innkjøpssamarbeid) og BTV Innkjøp (Buskerud, Telemark og Vestfold fylkeskommuner).

- Renteutviklingen skal kontinuering overvåkes for å vurdere binding av lån og/eller annen form for rentesikring.
- Det skal tas sikte på at rentebindingen for innlån fordeler seg slik (avvik skal begrunnes spesielt) :
  - 1/3 0-3 år
  - 1/3 3-5 år
  - 1/3 5-10 år
- Gjeldsporteføljen skal bestå av et mindre antall lån.

3.2. Plassering av kortsiktig ledig likviditet

- Ledig likviditet kan plasseres kortsiktig (disponibelt i løpet av få dager) i norske eller nordiske pengemarkeds- eller obligasjonsfond, med en forventet avkastning høyere enn ordinært bankinnskudd.
- Ved plassering av ledig likviditet skal den finansielle risiko være minimal.
- Ved plassering av ledig likviditet i andre porteføljer enn bankinnskudd skal den finansielle risiko være lav.
- Likviditetsutvikling og –behov følges løpende for å vurdere endringer i plassert likviditet.

3.3. Plassering av langsiktige finansielle aktiva

Omfatter aktiva hvor kun avkastning skal disponeres i årsbudsjettperioden, eller kapitalen i etterfølgende år.

- Ved plassering av langsiktige finansielle aktiva skal den finansielle risiko være lav.
- Langsiktige finansielle aktiva kan foruten bankinnskudd, plasseres i pengemarkeds-, obligasjons- eller aksjefond inkl. garanterte plasseringer/indeksobligasjoner, med en forventet avkastning over tid vesentlig høyere enn ordinært bankinnskudd.
- Maksimum plassering i et enkelt pengemarkeds- og obligasjonsfond er 10 mill. kroner. Maksimum plassering i et enkelt aksjefond er 5 mill. kroner.
- Midler plassert i aksjefond skal ha en tidshorisont på minst 5 år.
- Aksjefond skal spres på norske, nordiske og eller fond med minst 60 % europisk plassering. Ingen fondstype skal ha mer enn 50 % av plasseringen.
- Det skal ikke plasseres midler i aksjefond der det deltar firma som er involvert i internasjonal våpenhandel, barnearbeid eller andre forhold av tvilsom etisk art.

4. Fullmakter

Kommunestyret gir følgende fullmakter til rådmannen :

a) Opptak av lån (gjelder også refinansiering og sammenslåing av lån)
   - velge låneinstitusjon, avdragstid og rentebetingelser (i tråd med rammeavtaler)
b) Plassering av ledig likviditet
   - velge finansinstitusjon
   - forhandle og bestemme vilkår for plassering
   - bestemme sammensetningen av plasseringen
c) Plassering av langsiktige finansielle aktiva
   - velge finansinstitusjon - bestemme fondstype
   - forhandle og bestemme vilkår for plassering
   - bestemme sammensetningen av plasseringen

5. Rapportering

Formål med rapportering er å informere om finansforvaltningens faktiske resultater, samt finansforvaltningens eksponering i forhold til de rammer og retningslinjer som er fastsatt. Rådmannen rapporter tre ganger pr. år til kommunestyret (tertialrapporter og årsmelding).

Rapporteringen skal inneholde en beskrivelse og vurdering av:

a) Aktiva
   - Sammensetningen av aktiva
   - Markedsverdi, samlet og fordelt på de ulike typer aktiva
   - Vesentlige markedsendringer
   - Endringer i risikoeksponering
   - Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet
   - Markedsrenter og egne rentebetingelser

b) Passiva
   - Sammensetning av passiva
   - Løpetid for passiva
   - Verdi, samlet og fordelt på de ulike typer passiva
   - Vesentlige markedsendringer
   - Endringer i risikoeksponering
   - Avvik mellom faktisk forvaltning og kravene i finansreglementet
   - Markedsrenter og egne rentebetingelser

Det utarbeides en egen årsrapport for finansforvaltningen, som legges frem for kommunestyret som egen sak, sammen med en vurdering fra uavhengig instans. Som uavhengig instans i denne sammenheng benyttes det revisjonsselskap Sande kommune til en hver tid er tilknyttet.

Økonomisjef skal – utover rapporteringen til kommunestyret – til enhver tid ha en detaljert oversikt over låneportefølje og plasseringer. Status og prognose for året når det gjelder netto finanskostnader rapporteres til rådmann gjennom ordinær månedsrapportering i Agresso økonomisystem.

6. Administrative rutiner

Administrative rutiner for utøvelse av finansforvaltningen utarbeides i tråd med forskift og reglement. Rutinene er en del av kommunens kvalitetssystem.

7. Evaluering

Rådmannen kan engasjere ekstern bistand for gjennomgang av kommunens finansforvaltning.

Finansreglementet skal vedtas minst én gang i hver kommunestyreperiode.

Arkivsak-dok. 16/00195-7
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

FORVALTNINGSPROSJEKTET "PSYKISK HELSE- OG RUSOMSORG"- REVIDERT PROSJEKTPLAN OG RESSURSRAMME

Forslag til vedtak:

Legges fram uten forslag til vedtak.

Vedlegg:
Mail fra BKR datert 21.april 2017.
Revidert prosjektplan fra BKR- april 2017.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget fattet i møte 14.november 2016, sak 34/16, slikt vedtak:

> «Kontrollutvalget vedtar å bestille et forvaltningsprosjekt fra Buskerud Kommunerevisjon IKS med tema «Psykiatri/psykisk helsevern» Forslag til prosjektplan vedtas med tillegg av følgende problemstilling:
>
> «Har kommunen rutiner som sikrer at interessene til personer med psykiske problemer eller rusproblemer ivaretas?»
>
> Frist for levering av ferdig rapport med rådmannens uttalelse sendes til sekretariatet innen 13. november 2017, slik at rapporten kan behandles på kontrollutvalgets møte 27. november 2017.»

I kontrollutvalgets møte 14.februar ble det gitt en kort statusoppdatering for prosjektet.

Buskerud Kommunerevisjon IKS har 21.april d.å. kommet med forslag om en presisering av de foreslåtte hovedproblemstillingene. I tillegg har revisor skrevet flg.:

> *«Forslaget til prosjektplan hadde en estimert ramme på 200 timer. Den nye problemstillingen er slik vi ser det relativt ressurskrevende å besvare i seg selv. Med presiseringen over innebærer det at vi revurderer ressursrammen på prosjektet til inntil 300 timer. Tilleggsbevilgning på kr.110 000 er derfor vurdert som nødvendig for å kunne utføre prosjektet i 2017.*

Vi gjør oppmerksom på at dette kommer i tillegg til våre anslag om tilleggsbevilgning vedrørende oppfølgingsprosjekt «Dokumenthåndtering», jfr. epost dialog med Torkild Halvorsen – leder forvaltningsrevisjon, datert 17.mars 2017.»

Kontrollutvalget har følgende muligheter:

A) Søke kommunestyret om nødvendig tilleggsbevilgning på kr. 110.000 til dette prosjektet.
B) Justere/redusere problemstillingene slik at det kan gjennomføres innenfor disponibel budsjettramme for 2017 og med levering som tidligere vedtatt for behandling i KU 27.november.
C) Forskyve leveringstiden slik at levering skjer på nyåret og at deler av kostnaden belastet budsjettet for 2018.

Sekretæren vil peke på at kontrollutvalget i 2016 søkte kommunestyret om tilleggsbevilgning i til forvaltningsprosjektet «Plan og byggesak – Sande kommune». Bakgrunnen her var imidlertid at kommunestyret ba kontrollutvalget gjennomføre nevnte forvaltningsrevisjon.

I forbindelse med behandlingen av budsjettet for kontrollutvalget for 2017, var det foreslått fra revisor å vurdere en økning av budsjettet til forvaltningsrevisjon. Bakgrunnen var at dette har vært lavt i mange år. Kontrollutvalget ønsket imidlertid ikke å gå inn for det.

På denne bakgrunn framstår alternativ B og C som de mest nærliggende, men sekretæren velger å legge fram saken uten forslag til vedtak.

From: Frode Hegstad Christoffersen <frochr@bkr.no>
Sent: Friday, April 21, 2017 11:37 AM
To: Orrvar Dalby
Cc: post@bkr.no; Torkild Halvorsen; Gisle Skaaden
Subject: Revidert prosjektplan og ressursramme - Sande kommune - Psykisk helse og rusomsorg
Attachments: 170421 Revidert Prosjektplan FR Sande PsykRus.pdf

Til kontrollutvalget i Sande kommune
v/ VIKS

Dato: 21. april 2017
Ref: 487/2017 FHC

Revidert prosjektplan og ressursramme - Sande kommune - Psykisk helse og rusomsorg

Viser til telefonsamtale i dag.

Vi har startet arbeidet med prosjektet og ønsker noen avklaringer så vi er sikre på at vi besvarer problemstillingene slik KU ønsker.

I KU-sak 34/16 – 14. november 2016 står det følgende i vedtaket:

> *Kontrollutvalget vedtar å bestille et forvaltningsrevisjonsprosjekt fra Buskerud Kommunerevisjon IKS med tema «Psykiatri/psykisk helsevern». Forslag til prosjektplan vedtas, med tillegg av følgende problemstilling:*
>
> *«Har kommunen rutiner som sikrer at interessene til personer med psykiske problemer eller rusproblemer ivaretas?*

Forslag til prosjektplan hadde tre problemstillinger, som til sammen gir følgende:

1. Dokumenter kommunen et system/tilbud på områdene rusomsorg og psykisk helse som sannsynliggjør at en fanger opp personer med behov for kommunale tjenester?
2. Har kommunen rutiner som sikrer at interessene til personer med psykiske problemer eller rusproblemer ivaretas?
3. Dokumenterer kommunen at brukere med behov for sammensatte tjenester innen rusomsorg/psykisk helse tilbys individuell plan?
4. Dokumenterer kommunen at de individuelle planene utarbeides og brukes slik intensjonen er ut fra lovverket?

Den nye problemstillingen spør om rutiner for å sikre interesser. Dette er en veldig vid formulering, som kan omfatte et vidt spekter av interesser. Siden begrepet interesser er brukt, anser vi at det ikke dreier seg om å se på at personene får de kommunale tjenestene innen rusomsorg / psykisk helse de har krav på / burde få, men interesser som ligger utenfor dette.

Vi er gjort oppmerksom på at vergemålsloven skal ha blitt nevnt i KU-møte. Derfor lurer vi på om det kan dreie seg om "de økonomiske interessene". Det betyr at vi kan se på hvorvidt de er vurdert opp mot "tvungen forvaltning", og om de som mottar sosialhjelp eventuelt har oppdelte utbetalinger dersom det har vist seg at de ikke kan forvalte sin økonomi tilfredsstillende.

Vi mener også at ordet "Dokumenterer" kan virke noe begrensende, og fort kan tolkes til at kontrollutvalget kun ønsker å se på om kommunen sikrer seg gjennom å ha sin dokumentasjon på plass. Vi ønsker derfor at det tas stilling til at de omformulerte problemstillingene under er dekkende for de problemstillinger KU ønsker belyst.

1. Har kommunen et system/tilbud på områdene rusomsorg og psykisk helse som fanger opp personer med behov for kommunale tjenester?
2. Har kommunen rutiner som sikrer at de økonomiske interessene til personer med psykiske problemer eller rusproblemer ivaretas?
3. Tilbyr kommunen brukere med behov for sammensatte tjenester innen rusomsorg/psykisk helse individuell plan?
4. Utarbeides og benyttes de individuelle planene slik intensjonen i lovverket er?

Forslaget til prosjektplan hadde en estimert ramme på 200 timer. Den nye problemstillingen er slik vi ser det relativt ressurskrevende å besvare i seg selv. Med presiseringen over innebærer det at vi revurderer ressursrammen på prosjektet totalt til inntil 300 timer. Tilleggsbevilgning på kr 110 000 er derfor vurdert som nødvendig for å kunne utføre prosjektet i 2017.

Vi gjør oppmerksom på at dette kommer i tillegg til våre anslag om tilleggsbevilgning vedrørende oppfølgingsprosjekt "Dokumenthåndtering", jf epost dialog med Torkild Halvorsen – leder forvaltningsrevisjon, 17.mars 2017.

Revidert prosjektplan er vedlagt.

Mvh
Frode H. Christoffersen
Forvaltningsrevisor | Siviløkonom
Mobil: +47 99 69 48 79

Buskerud Kommunerevisjon IKS
Postboks 4197 | 3005 Drammen
www.bkr.no

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Revidert prosjektplan
Psykisk helse og rusomsorg

Sande Kommune

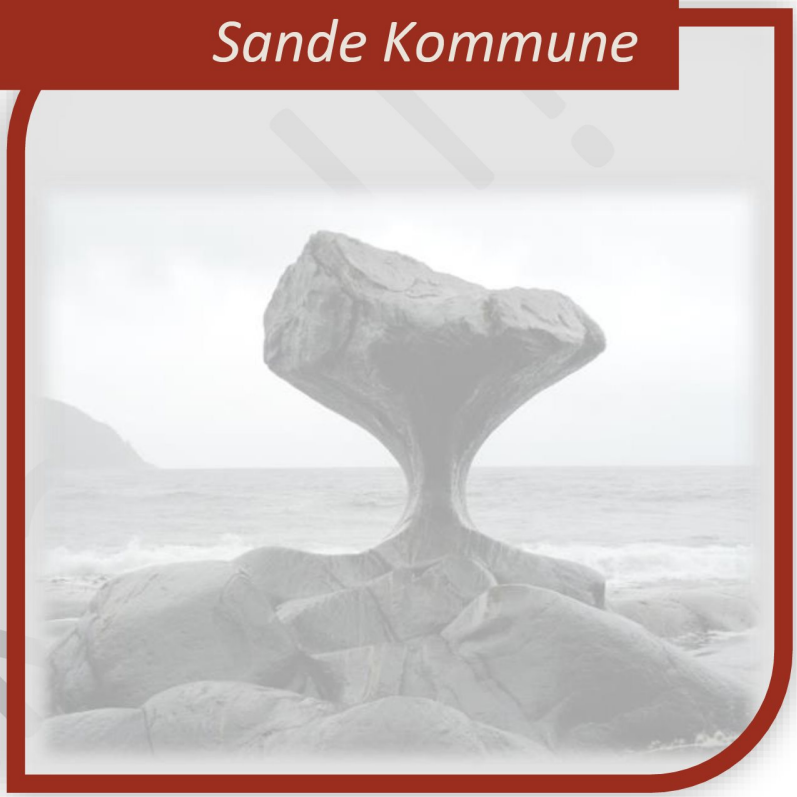

Forvaltningsrevisjon

April 2017

Buskerud Kommunerevisjon IKS
Postadresse: Postboks 4197, 3005 DRAMMEN
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen
Telefon: 409 10 200
e-post: post@bkr.no
URL-adresse: www.bkr.no

1. Bakgrunn

På bakgrunn av kontrollutvalgets innstilling vedtok kommunestyret i sitt møte 18. oktober 2016 plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 med følgende prioriterte prosjekter som nummer 1 og 2:

1. Psykiatri/psykisk helsevern.
2. Rusomsorg.

Forslag til prosjektplan ble behandlet i kontrollutvalgets møte 14. november 2016 – sak 34/16. Planen ble vedtatt med ytterligere en problemstilling.

For å sikre at vi besvarer de problemstillinger som kontrollutvalget ønsker belyst, legger vi frem en revidert prosjektplan til møte i mai 2017. Her er problemstillingene noe justert (presisert/omformulert), samt at rammen for ressurser er revurdert som følge av en ekstra problemstilling.

2. Definisjon / beskrivelse av området

Både rusomsorg og psykisk helse er områder hvor brukerne ofte har behov for flere og sammensatte tjenester. Flere av disse tjenestene er det ikke kommunen som har ansvar for. Eksempler på dette er avrusningstilbud, diagnostisering og behandling av psykiatri og medisinsk behandling.

Rusomsorg og psykisk helse er områder som er omfattet av NAV-reformen og Samhandlingsreformen. Dette har ført at det er relativ nye lover som gjelder for området.

Personer som mottar tjenester av kommunen innen rusomsorg og psykisk helse vil ofte ha krav på individuelle plan om de ønsker dette.

3. Problemstilling/ delproblemstillinger

Prosjektets formål er vurdere kommunens tjenestetilbud på områdene, spesielt kommunens arbeid med å fange opp brukere, bruk av individuelle planer, samt ivaretagelse av brukernes økonomiske interesser.

Prosjektet foreslås med følgende problemstillinger:

1. Har kommunen et system/tilbud på områdene rusomsorg og psykisk helse som fanger opp personer med behov for kommunale tjenester?
2. Har kommunen rutiner som sikrer at de økonomiske interessene til personer med psykiske problemer eller rusproblemer ivaretas?
3. Tilbyr kommunen brukere med behov for sammensatte tjenester innen rusomsorg/psykisk helse individuell plan?
4. Utarbeides og benyttes de individuelle planene slik intensjonen i lovverket er?

Problemstillingene kan bli noe endret, justert eller supplert underveis. Dersom dette blir aktuelt, vil det gjøres i dialog med kontrollutvalget.

Utkast !!!

4. Revisjonskriterier[1]

Følgende kilder til revisjonskriterier er aktuelle for dette området:

- Kommuneloven
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Lov om sosiale tjenester i NAV).
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven)
- Lov om vergemål (vergemålsloven)
- Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator
- Forskrift om individuell plan i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten.
- Eventuelle vedtak i kommunestyret eller utvalg
- Eventuelle interne rutinebeskrivelser og styringsdokumenter, som for eksempel psykiatri og ruspolitiske planer

5. Metode

Informasjonen innhentes gjennom dokumentanalyse og intervjuer (samtaler) med nøkkelpersoner i kommunen. Det vil være aktuelt å gjennomgå dokumentasjon av tjenestetilbudet til et utvalg brukere.

Gjennom analyser av innsamlede data vil vi drøfte problemstillingene, og komme med eventuelle anbefalinger.

Vår gjennomgang vil basere seg på "God kommunal revisjonsskikk" og "RSK 001 - Standard for forvaltningsrevisjon", fastsatt av styret i Norges Kommunerevisorforbund (NKRF).

Utkast til rapport vil bli sendt til rådmann for uttalelse.

6. Organisering og ressursbruk

Forslag til prosjektplan med de opprinnelige problemstillingene ble med en ramme på 200 timer. Vi har gjennomført en ny vurdering i etterkant av vedtaket om å ta inn ytterligere en problemstilling, og revurdert ramme for prosjektet er anslått til inntil 300 timer.

Vi anser ikke at det er behov for å justere tidspunkt for rapportering, og vil kunne gjøre dette i løpet av 2017.

Det tas forbehold rundt fremdriften ut fra usikkerheten rundt kommunens kapasitet til å levere dokumentasjon til prosjektet.

Drammen, 21. april 2017.

Torkild Halvorsen
leder forvaltningsrevisjon

Frode H. Christoffersen
forvaltningsrevisor

[1] **Revisjonskriterier** er en samlebetegnelse for krav og forventninger som benyttes for å vurdere kommunens virksomhet, økonomi, produktivitet, måloppnåelse osv. Sammenholdt med faktabeskrivelsen danner revisjonskriteriene basis for de analyser og vurderinger som foretas, de konklusjoner som trekkes, og de er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere avvik eller svakheter.

Utkast !!!

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Revidert prosjektplan
Psykisk helse og rusomsorg

Sande Kommune

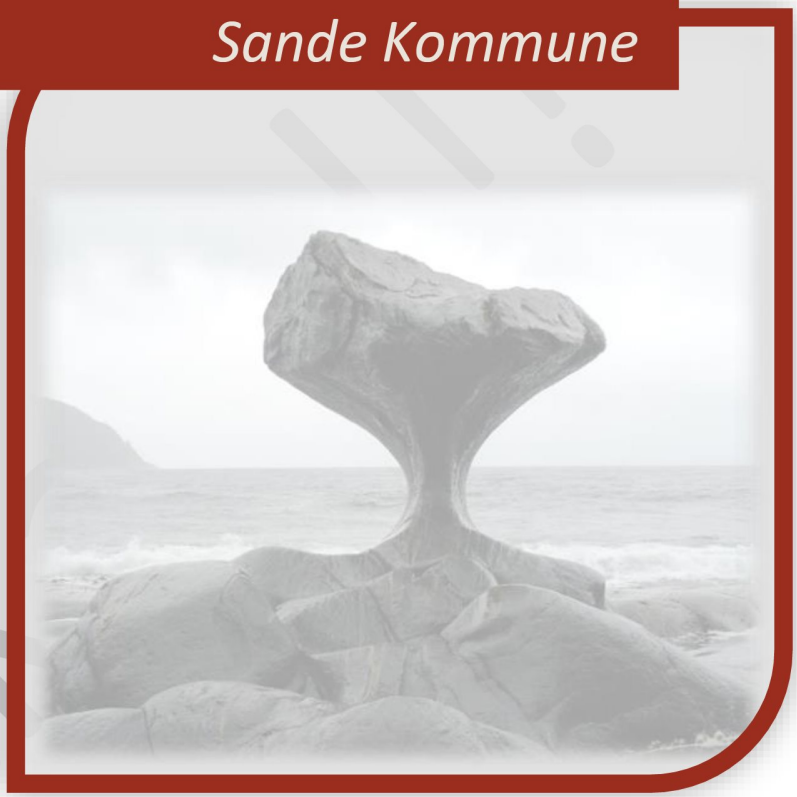

Forvaltningsrevisjon

April 2017

Buskerud Kommunerevisjon IKS
Postadresse: Postboks 4197, 3005 DRAMMEN
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen
Telefon: 409 10 200
e-post: post@bkr.no
URL-adresse: www.bkr.no

1. Bakgrunn

På bakgrunn av kontrollutvalgets innstilling vedtok kommunestyret i sitt møte 18. oktober 2016 plan for forvaltningsrevisjon 2016-2019 med følgende prioriterte prosjekter som nummer 1 og 2:

1. Psykiatri/psykisk helsevern.
2. Rusomsorg.

Forslag til prosjektplan ble behandlet i kontrollutvalgets møte 14. november 2016 – sak 34/16. Planen ble vedtatt med ytterligere en problemstilling.

For å sikre at vi besvarer de problemstillinger som kontrollutvalget ønsker belyst, legger vi frem en revidert prosjektplan til møte i mai 2017. Her er problemstillingene noe justert (presisert/omformulert), samt at rammen for ressurser er revurdert som følge av en ekstra problemstilling.

2. Definisjon / beskrivelse av området

Både rusomsorg og psykisk helse er områder hvor brukerne ofte har behov for flere og sammensatte tjenester. Flere av disse tjenestene er det ikke kommunen som har ansvar for. Eksempler på dette er avrusningstilbud, diagnostisering og behandling av psykiatri og medisinsk behandling.

Rusomsorg og psykisk helse er områder som er omfattet av NAV-reformen og Samhandlingsreformen. Dette har ført at det er relativ nye lover som gjelder for området.

Personer som mottar tjenester av kommunen innen rusomsorg og psykisk helse vil ofte ha krav på individuelle plan om de ønsker dette.

3. Problemstilling/ delproblemstillinger

Prosjektets formål er vurdere kommunens tjenestetilbud på områdene, spesielt kommunens arbeid med å fange opp brukere, bruk av individuelle planer, samt ivaretagelse av brukernes økonomiske interesser.

Prosjektet foreslås med følgende problemstillinger:

1. Har kommunen et system/tilbud på områdene rusomsorg og psykisk helse som fanger opp personer med behov for kommunale tjenester?
2. Har kommunen rutiner som sikrer at de økonomiske interessene til personer med psykiske problemer eller rusproblemer ivaretas?
3. Tilbyr kommunen brukere med behov for sammensatte tjenester innen rusomsorg/psykisk helse individuell plan?
4. Utarbeides og benyttes de individuelle planene slik intensjonen i lovverket er?

Problemstillingene kan bli noe endret, justert eller supplert underveis. Dersom dette blir aktuelt, vil det gjøres i dialog med kontrollutvalget.

Utkast !!!

4. Revisjonskriterier[1]

Følgende kilder til revisjonskriterier er aktuelle for dette området:

- Kommuneloven
- Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Lov om sosiale tjenester i NAV).
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)
- Lov om pasientrettigheter (pasientrettighetsloven)
- Lov om vergemål (vergemålsloven)
- Forskrift om habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator
- Forskrift om individuell plan i arbeids- og velferdsforvaltningen
- Forskrift om internkontroll i sosial- og helsetjenesten.
- Eventuelle vedtak i kommunestyret eller utvalg
- Eventuelle interne rutinebeskrivelser og styringsdokumenter, som for eksempel psykiatri og ruspolitiske planer

5. Metode

Informasjonen innhentes gjennom dokumentanalyse og intervjuer (samtaler) med nøkkelpersoner i kommunen. Det vil være aktuelt å gjennomgå dokumentasjon av tjenestetilbudet til et utvalg brukere.

Gjennom analyser av innsamlede data vil vi drøfte problemstillingene, og komme med eventuelle anbefalinger.

Vår gjennomgang vil basere seg på "God kommunal revisjonsskikk" og "RSK 001 - Standard for forvaltningsrevisjon", fastsatt av styret i Norges Kommunerevisorforbund (NKRF).

Utkast til rapport vil bli sendt til rådmann for uttalelse.

6. Organisering og ressursbruk

Forslag til prosjektplan med de opprinnelige problemstillingene ble med en ramme på 200 timer. Vi har gjennomført en ny vurdering i etterkant av vedtaket om å ta inn ytterligere en problemstilling, og revurdert ramme for prosjektet er anslått til inntil 300 timer.

Vi anser ikke at det er behov for å justere tidspunkt for rapportering, og vil kunne gjøre dette i løpet av 2017.

Det tas forbehold rundt fremdriften ut fra usikkerheten rundt kommunens kapasitet til å levere dokumentasjon til prosjektet.

Drammen, 21. april 2017.

Torkild Halvorsen
leder forvaltningsrevisjon

Frode H. Christoffersen
forvaltningsrevisor

[1] **Revisjonskriterier** er en samlebetegnelse for krav og forventninger som benyttes for å vurdere kommunens virksomhet, økonomi, produktivitet, måloppnåelse osv. Sammenholdt med faktabeskrivelsen danner revisjonskriteriene basis for de analyser og vurderinger som foretas, de konklusjoner som trekkes, og de er et viktig grunnlag for å kunne dokumentere avvik eller svakheter.

Utkast !!!

Arkivsak-dok. 17/00090-5
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

FORSLAG TIL PROSJEKTPLAN - OPPFØLGING AV TIDLIGERE FORVALTNINGSREVISJON OM "DOKUMENTHÅNDTERING".

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget vedtar å utsette spørsmålet om evt. bestilling av oppfølgingsundersøkelse av forvaltningsprosjektet «Dokumenthåndtering». Evt. bestilling vurderes på nytt i forbindelse med bestilling av forvaltningsrevisjon for 2018.

Vedlegg:
Forslag til prosjektplan fra BKR datert 14.mars 2017.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget fattet i møte 20.februar 2017, sak 5/17 slikt vedtak:

> «Kontrollutvalget ber om tilbud fra Buskerud Kommunerevisjon IKS om i hvilken grad anbefalingene fra forvaltningsprosjektet «Dokumenthåndtering» er gjennomført. BKR forespørres samtidig om det kan angis en generell pris for slike oppfølgingsundersøkelser. Saken framlegges på neste møte i kontrollutvalget.»

Buskerud Kommunerevisjon IKS har 14.mars d.å. oversendt forslag til prosjektplan, jfr. vedlegg.

BKR har opplyst at det er vanskelig å operere med en generell pris for oppfølgingsundersøkelser, og at de i så fall vil måtte prise inn den usikkerhet som ligger i at slike oppdrag kan være veldig forskjellig mht. omfang, kompleksitet og ressursbruk.

Forvaltningsrevisjonsprosjektet «Dokumenthåndtering i Sande kommune» ble gjennomført i 2013. Kommunestyrets vedtak og anbefalinger er inntatt i prosjektplanen som følger vedlagt.

I prosjektplanen skisseres to måter å følge opp prosjektet på:

1. Undersøke om vedtaket/anbefalingene til kommunestyret er fulgt opp.
2. Undersøke om praksis er endret ved å gjøre prosjektet på nytt

Det kan også finnes mellomformer mellom disse alternativene.

Revisor har anbefalt at det gjøres et nytt fullverdig forvaltningsprosjekt med en timeramme på inntil 200 timer. Revisor har presisert at det i så fall vil betinge en tilleggsbevilgning stor kr.230 000, dersom endelig rapport skal leveres i år. Uten tilleggsbevilgning vil levering ikke kunne skje før på høsten 2018.

Sekretariatet oppfattet kontrollutvalget slik at det primært ønsket å undersøke om anbefalingene fra forvaltningsrevisjonen i 2013 er fulgt opp og iverksatt. Revisjonen har opplyst at dette også er basert på at det gis en tilleggsbevilgning dersom rapporten skal leveres i 2017. Her vil behovet for tilleggsbevilgning utgjøre ca.kr.100.000.

Sekretæren viser til at forvaltningsprosjektet «Psykisk helse og rusomsorg» allerede er bestilt. Her er også spørsmålet om eventuell tilleggsbevilgning dukket opp i forbindelse med forslag til revidert prosjektplan og ressursramme. Dette prosjektet må ha forrang i 2017.

På denne bakgrunn foreslås at spørsmålet om å bestille en oppfølgingsundersøkelse vedr. forvaltningsrapporten «Dokumenthåndtering» stilles i bero inntil videre og evt. vurderes i forbindelse med valg og prioritering av forvaltningsprosjekt i 2018.

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

FORSLAG TIL PROSJEKTPLAN

Oppfølgingsprosjekt

Dokumenthåndtering
(arkivordningen, journalføring og saksbehandling)

i Sande kommune

1. Bakgrunn

I sak 5/17 vedtok kontrollutvalget I sande kommune følgende:

> *Kontrollutvalget ber om et tilbud fra Buskerud Kommunerevisjon IKS om i hvilken grad anbefalingene fra forvaltningsrevisjonsprosjektet «Dokumenthåndtering» er gjennomført. BKR forespørres samtidig om det kan angis en generell pris for slike oppfølgingsundersøkelser. Saken framlegges på neste møte i kontrollutvalget.*

2. Generell pris/ valg av oppfølgingsmodell

Det er etter vår mening to måter vi kan følge opp prosjekter på; den ene er å se på om vedtaket/anbefalingene til kommunestyret er fulgt opp, det andre er å se om praksis er endret ved å gjøre prosjektet på nytt. Det er også alternativer i mellom, eller gjøre begge deler.

Tidsbruken vil altså variere ut fra omfanget av det opprinnelige prosjektet, og det vil også variere med hvilke funn som er gjort og mengden av tiltak som er vedtatt igangsatt. På denne bakgrunn blir det derfor vanskelig å angi en generell pris for slike oppfølgingsundersøkelser. Dersom kontrollutvalget likevel ønsker en standard pris for oppfølgingsundersøkelser, vil vi måtte ta høyde for denne variasjonen i vår prising.

Når det gjelder forslag til oppfølging av dette området forslår vi en omfattende oppfølging ut fra funn sist, indikatorer fra andre prosjekter og andres opplevelse på at det fortsatt er svakheter på området. Derfor er det forslått en fullskala gjennomgang i denne planen.

Kommunestyret i Sande kommune vedtok i sak 38/13 følgende:

Vedtak:
Kommunestyret viser til forvaltningsrapporten "Dokumenthåndtering i Sande kommune".

Kommunestyret slutter seg til kontrollutvalgets vedtak og revisors konklusjoner og anbefalinger i rapporten. Administrasjonen bes:

- *Utarbeide en arkivplan i henhold til gjeldende regelverk.*
- *Innføre systematisk kvalitetssikring av dokumenthåndteringen/ saksbehandlingen som sikrer bedre etterlevelse av regelverket.*
- *Sørge for tilstrekkelig opplæring av den enkelte saksbehandler i henhold til arkivlov og forvaltningslov.*
- *Sørge for opplæring og klargjøring av rutiner i forhold til arkivering av e-post og sms.*

3. Formål og problemstillinger

Gjennomgangen vil dreie seg om å kartlegge kommunens sentrale rutiner på området og et utvalg av kommunens virksomheter (teste).

Forslag til problemstillinger for oppfølgingen:

1. *Hvilke tiltak har administrasjonen iverksatt ut fra gjennomgangen i 2012?*
2. *Tilfredsstiller arkivtjenesten sentrale krav i lov, forskrift og kommunens arkivplan?*
3. *Viser saksbehandlingen ved noen utvalgte enkeltsaker at lovverket på området følges?*

4. Revisjonskriterier

Kilder til revisjonskriterier for dette prosjektet hentes fra:

- Kommuneloven
- Offentleglova
- Forvaltningsloven
- Arkivloven med forskrifter
- Kommunens interne regler

Utdrag fra kilde kriteriene:

Kommuneloven:

Kommuneloven § 39 punkt 2:

> *Departementet kan gi forskrifter om behandling, bevaring, ordning av og tilsyn med kommunens og fylkeskommunens arkiver.*

Det er utarbeidet egen forskrift til arkivlov som omhandler systemet for arkiv og journal føring. Nedenfor følger noen sentrale punkter fra lov og forskrift.

Arkivloven:

> **§ 6.** *Arkivansvaret.*
>
> *Offentlege organ pliktar å ha arkiv, og desse skal vera ordna og innretta slik at dokumenta er tryggja som informasjonskjelder for samtid og ettertid.*

Forskrift til arkivloven:

> **§ 2-1.** *Organisering av arkivarbeidet*
>
> *Arkivarbeidet i eit offentleg organ skal som hovudregel utførast av ei eiga eining, ei arkivteneste, under dagleg leiing av ein arkivansvarleg. Arkivtenesta skal vere felles for organet. Dersom ikkje særlege omsyn tilseier noko anna, skal ho vere underlagd den administrasjonseininga som har ansvaret for organets fellessaker.*
>
> **§ 2-2.** *Arkivplan*
>
> *Eit offentleg organ skal til kvar tid ha ein ajourført samleplan, ein arkivplan, som viser kva arkivet omfattar og korleis det er organisert. Arkivplanen skal også vise kva slags instruksar, reglar, planar m.v. som gjeld for arkivarbeidet.*

Journalen skal inneholde en samlet oversikt av inn- og utgående dokumenter som etter offentleglova §§ 2 og 3 må regnes som saksdokumenter for organet. Dette følger av forskrift om offentlege arkiv, av 11.12.98 (arkivforskriften) § 2-6.

De nærmere kravene til journalføring går fram av forskriftens § 2-7. Denne lyder:

> *Ved registrering av dokument i journalen skal ein føre inn følgjande:*
> *a) journalføringsdato,*
> *b) saks- og dokumentnummer,*
> *c) sendar og/eller mottakar,*

d) opplysningar om sak, innhald eller emne,
e) dateringa på dokumentet.

Enkelte krav til saksbehandlingen følger nedenfor.

Offentleglova beskriver retten til innsyn i kommunens saksbehandling, hvis annet ikke er bestemt:

§ 3. Hovudregel

Saksdokument, journalar og liknande register for organet er opne for innsyn dersom ikkje anna følgjer av lov eller forskrift med heimel i lov. Alle kan krevje innsyn i saksdokument, journalar og liknande register til organet hos vedkommande organ.

Kommunen skal aktivt legge til rette for innsyn, jf kommuneloven § 4.

Kommuner og fylkeskommuner skal drive aktiv informasjon om sin virksomhet. Forholdene skal legges best mulig til rette for offentlig innsyn i den kommunale og fylkeskommunale forvaltning.

Kriterier fra interne regler kan være aktuelt å trekke frem.

Aktuelle områder å vurdere kan være arkivplan, mottak, journalføring, offentlighet/meroffentlighet og arkivrutiner.

Forvaltningsloven:

§ 11a. *(saksbehandlingstid, foreløpig svar).*

Forvaltningsorganet skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold.

Dersom det må ventes at det vil ta uforholdsmessig lang tid før en henvendelse kan besvares, skal det forvaltningsorganet som mottok henvendelsen, snarest mulig gi et foreløpig svar. I svaret skal det gjøres rede for grunnen til at henvendelsen ikke kan behandles tidligere, og såvidt mulig angis når svar kan ventes. Foreløpig svar kan unnlates dersom det må anses som åpenbart unødvendig.

I saker som gjelder enkeltvedtak, skal det gis foreløpig svar etter annet ledd dersom en henvendelse ikke kan besvares i løpet av en måned etter at den er mottatt.

§ 24. *(når enkeltvedtak skal grunngis).*

Enkeltvedtak skal grunngis. Forvaltningsorganet skal gi begrunnelsen samtidig med at vedtaket treffes.

§ 25. *(begrunnelsens innhold).*

I begrunnelsen skal vises til de regler vedtaket bygger på, med mindre parten kjenner reglene. I den utstrekning det er nødvendig for å sette parten i stand til å forstå vedtaket, skal begrunnelsen også gjengi innholdet av reglene eller den problemstilling vedtaket bygger på.

I begrunnelsen skal dessuten nevnes de faktiske forhold som vedtaket bygger på. Er de faktiske forhold beskrevet av parten selv eller i et dokument som er gjort kjent for parten, er en henvisning til den tidligere framstilling tilstrekkelig. I tilfelle skal det i underretningen til parten vedlegges kopi av framstillingen.

De hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn, bør nevnes. Er det gitt retningslinjer for skjønnsutøvingen, vil i alminnelighet en henvisning til retningslinjene være tilstrekkelig.

§ 27. *(underretning om vedtaket).*

Det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket, skal sørge for at partene underrettes om vedtaket så snart som mulig.

I underretningen skal videre gis opplysning om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåte ved klage, samt om retten etter § 18, jfr § 19 til å se sakens dokumenter.

I tillegg til veiledningen etter tredje ledd skal underretningen om enkeltvedtak til sakens parter opplyse om følgende når forholdene gir grunn til det:

a) adgangen til å søke fritt rettsråd,

b) forvaltningsorganenes veiledningsplikt etter § 11 og forskrifter gitt i medhold av den, og

c) adgangen til å få tilkjent sakskostnader etter § 36.

Kriterier fra interne regler kan være aktuelt å utlede.

Forslag til revisjonskriterier for problemstilling 1:
Dette blir en beskrivende del av hva som er gjort ut fra vedtak

Forslag til revisjonskriterier for problemstilling 2:

1) Arkivet skal være ordnet og innrettet slik at dokumentene er betryggende som informasjonskilder
2) Arkivarbeidet skal utføres under daglig ledelse av en arkivansvarlig, men det overordnede ansvaret er tillagt rådmannen. Det skal føres tilsyn og gis rettledning i forbindelse med arkivet, også i underliggende virksomheter.
3) Kommunene skal til enhver tid ha en ajourført arkivplan, som viser hva arkivet omfatter, hvordan det er organisert og hvilke rutiner som gjelder
4) De skriftlige rutinene i arkivplanen skal regulere arkivdanningen og kvalitetskontroll av denne
5) Det skal gjennomføres regelmessig restansekontroll
6) Kommunen skal ha en journal som registrerer alle inngående og utgående dokumenter som etter offentlighetsloven er å regne som saksdokument og har verdi som dokumentasjon
7) Unntak fra offentlig innsyn skal ha hjemmel i lov.
8) Rutiner for journalføring av epost, SMS, MMS og liknende
9) Rutiner for behandling av innsynsforespørsler

Forslag til revisjonskriterier for problemstilling 3:

1. Arkivverdig epost skal registreres
2. Unntak for innsyn skal ha lovhjemmel
3. Dokument skal registreres i henhold til arkivforskrift.
4. Henvendelser som krever svar, skal bevares innen 1 måned eller ut fra frister i særlovgivningen (midlertidig svar, bygge saker egne frister).
5. Det skal gis skriftlig vedtak i enkeltsaker.
6. Det skal vises til lovhjemmel enkeltvedtaket er fattet ut fra.
7. Det skal opplyses i om klageadgang når det fattes enkeltvedtak.

5. Metode

Prosjektet gjennomføres ved å innhente og vurdere skriftlig og muntlig informasjon, samt teori og praksis på området opp mot problemstillinger og revisjonskriterier.

Ut fra postjournal velges et antall enkeltsaker hvor vi ser på hvordan henvendelsene blir håndtert. Det velges også ut noen enkeltsaker der det ses på hvordan arkiv/dokumenthåndteringer er disse.

Det tas forbehold om at det kan bli språkmessige endringer i forslåtte problemstillinger og revisjonskriterier, samt behov for nye revisjonskriterier.

Gjennomgangen baseres på RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon som er vedtatt av Norges Kommunerevisorforbund (NKRF).

Et utkast til rapport vil bli forelagt rådmannen til uttalelse.

6. Organisering og ressursbruk

Gjennomføres av BKR innenfor en ramme på inntil 200 timer. Ressursbruken vil avhenge av hvor mange saker/enheter som ses på for å kunne besvare problemstillingen.

7. Fremdrift

Rapportering i løpet av 2018.

Drammen, mars 2017

Torkild Halvorsen
leder forvaltningsrevisjon

Gjermund Røren
forvaltningsrevisor

Arkivsak-dok. 17/00009-4
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	20.02.2017

FORVALTNINGSREVISJON "OFFENTLIGE ANSKAFFELSER I SANDE KOMMUNE" - TILBAKEMELDING OM OPPFØLGING.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar rådmannens tilbakemelding om oppfølging av forvaltningsrapporten «Offentlige anskaffelser – Sande kommune» til orientering.

Vedlegg:
Notat fra rådmannen mottatt 3.februar 2016.

Saksframstilling:

Kontrollutvalget behandlet forvaltningsrevisjonsrapporten «Offentlige anskaffelser – Sande kommune i møte 29.februar 2016, sak 3/16, og fattet slikt enstemmig vedtak:

«Kontrollutvalget slutter seg til anbefalingene i forvaltningsrevisjonsprosjektet «Offentlige anskaffelser – Sande kommune»:

- *Kommunen opprettholder løpende vurderinger hvorvidt kommunens tilnærming til regelverket har en tilfredsstillende risikoprofil. Kommunen må være bevisst på at det kan oppstå situasjoner hvor kommunen blir ilagt bøter, eller blir erstatningspliktig overfor potensielle leverandører hvis regelverket ikke er fulgt.*
- *Gjennomgå sine rutiner for dokumentasjon og strukturering av dokumentasjon av anskaffelser, og sikre at det er etablert et enhetlig system som gjør at anskaffelser er etterprøvbare.*
- *Sørge for å utarbeide anskaffelsesprotokoll der det er krav til dette i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser, spesielt der det foretas direktekjøp.*
- *Gjennomgå alle avtaler kommunen har inngått, også de som kun er aktuelle for deler av kommunen. Kommunen bør ajourføre sin sentrale oversikt, for å gi kommunen bedre kontroll med sine avtaler med tanke på bruk av avtalene og for å påse at disse ikke løper ut.*
- *Vurdere om det er et potensial for ytterligere bruk av inngåtte rammeavtaler eller behov for flere rammeavtaler*

Kontrollutvalget ber om skriftlig tilbakemelding fra rådmannen innen 1.september 2016 på hvorledes rapporten er fulgt opp.»

Rådmannen har 3.februar d.å. oversendt en skriftlig redegjørelse for oppfølging av forvaltningsrapporten, og det vises til denne.

Tilbakemelding på oppfølging av forvaltningsrevisjonsprosjektet «Offentlige anskaffelser – Sande kommune»

Revisjonen fremla i Kontrollutvalget 29.02.16 rapporten fra forvaltningsrevisjonsprosjektet «Offentlige anskaffelser – Sande kommune».

Forvaltningsrapporten konkluderer med at det er skjedd klare forbedringer siden sist revisjon som var i 2011, og at kommunen har en tilfredsstillende risikoprofil knyttet til innkjøpsregelverket. Likevel ble det påpekt i gjennomgangen i 2016, 5 av de 7 anbefalinger fra 2011, da det fortsatt viser seg å være et forbedringspotensial når det gjelder innkjøp i Sande kommune.

Av de 22 anskaffelsene som ble undersøkt i 2016, er 17 vurdert å være i tråd med lov og forskrift om offentlige anskaffelser. 4 av de 17 har likevel forbedringspunkter hva gjelder dokumentasjon og arkivering av avtaler. Fem avtaler er vurdert som brudd på offentlige anskaffelser og/eller hatt mangelfull eller ingen dokumentasjon om prosessen frem til anskaffelsen. Det er selvfølgelig ikke akseptabelt at 5 anskaffelser er i strid med regelverket. Kunnskapsmangel vedrørende anskaffelser og /eller dokumentasjonskrav vedrørende dette anses å være årsak.

En av delproblemstillingene i forvaltningsprosjektet var om kommunen stiller krav om nyere HMS-egenerklæringer og skatteattester. Dette er et område med stor offentlig oppmerksomhet. Sande kommune kan ikke pålegge tilbydere å vise til HMS erklæringer, men oppfordrer tilbydere om å levere en plan for hvordan HMS arbeidet skal ivaretas i prosjekter. Planen teller positivt ifm vurdering av kvalitetskriteriet.

2.3 HMS

Om kvalifikasjonskravet: Det kreves ikke, men tilbyderne oppfordres til levere en plan for hvordan HMS skal ivaretas i prosjektet. Planen teller positivt ifm vurdering av kvalitetskriteriet.

Hva gjelder skatteattest, innhentes og dokumenteres dette

2. KVALIFIKASJONSKRAV

2.1 Betaling av offentlige skatter og avgifter

Om kvalifikasjonskravet: Norske søkere skal fremlegge skatteattest for merverdiavgift fra skattefogden og skatteattest for skatt utstedt av kemner / kommunekasserer (Skjema RF-1244) der søker har sitt hovedkontor. Skatteattestene skal foreligge sammen med innlevert søknad. Skatteattestene skal ikke være eldre enn 6 måneder regnet fra søknadsfristens utløp. Ved ref til StartBANK fylles inn ID-nummer. Den relevante info, som tilbyder har gjort tilgjengelig, bør ikke vedlegges.

Bevis for at de stilte krav er oppfylt	Bekreftes dokumentert i vedlegg	Dokumentene er datert (åååammdd)
• Skatteattest	☐ Vedlegg 1	
• Merverdiavgiftsattest	☐ Vedlegg 2	

Sande kommune har en hovedsakelig desentralisert innkjøpsfunksjon. For å følge opp anbefalingene i forvaltningsrevisjonsprosjektet er det nå satt opp et anskaffelsesfaglig forum som skal følge opp anbefalingene. Det er viktig å merke seg at kommunereformen og revidering av anskaffelsesforskriften 1.1.17 har endret forutsetningene og at arbeidet må ses i sammenheng med arbeidet til kommunesammenslåingsarbeidsgruppen vedrørende anskaffelser.

- Risikoprofil anskaffelsesprosess – ses i sammenheng med kommunereform, forumet må ta stilling til risikoprofilen frem til integrering av innkjøpsfunksjonen/formell sammenslåing. For å gi nødvendig bistand til virksomhetene, er det ønskelig med dedikert ressurs på området. P.t har vi ikke nok ressurs til dette, men dette er spilt inn i prosessen med Hof og Holmestrand.
- Rutiner for dokumentasjon og strukturering av dokumentasjon – nytt anskaffelsesregelverk gir endrede forutsetninger. VOIS skal utarbeide nye maler. Ses i sammenheng med arbeidet til arbeidsgruppen – rutiner og dokumentering bør harmoniseres fremover.
- Anskaffelsesprotokoll – se punkt ovenfor.
- Gjennomgang av alle avtaler – ses i sammenheng med kommunereform (avtaler må gjennomgås/sentral oversikt og det må tas stilling til hvordan avtalene håndteres ifm. sammenslåing). Ny anskaffelsesfaglig forum i Sande vil prioritere å skaffe bedre oversikt. Desentralisert innkjøpsfunksjon gir utfordringer med tanke på arkivering av dokumentasjon. Rutiner for arkivering av protokoller og avtaler bør lages og deles ut til virksomhetene.
- Potensial for ytterligere bruk av inngåtte rammeavtaler/ behov for nye. Ansvar for bruk av eksisterende rammeavtaler ligger hos virksomhetene, må ses i sammenheng med sentral oversikt. Eventuelle nye rammeavtaler må ses i sammenheng med kommunereform og arbeidet til VOIS.

Arkivsak-dok. 17/00083-2
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

PLANER OG RUTINER I FORHOLD TIL FORVENTEDE MILJØKONSEKVENSER.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar rådmannens redegjørelse til orientering.

Vedlegg:
Ingen.

Saksframstilling:

I kontrollutvalgets møte 28.februar 2018, ble det under sak 8/17 Eventuelt, fattet slikt vedtak:

> «Kontrollutvalget ønsker en orientering fra rådmannen om det er utført noen risikoanalyse i forhold til forventede miljøkonsekvenser i årene framover, og hvilke planer og rutiner kommunen har på dette område».

Rådmannen er invitert til å orientere kontrollutvalget om dette i selve møtet.

Arkivsak-dok. 17/00084-1
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

BUSKERUD KOMMUNEREVISJON IKS - ÅPENHETSRAPPORT FOR REGNSKAPSÅRET 2016.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget tar Åpenhetsrapport for BKR for 2016 til orientering.

Vedlegg:
Åpenhetsrapport for BKR for 2016.

Saksframstilling:

Buskerud Kommunerevisjon IKS har oversendt Åpenhetsrapport for regnskapsåret 2016 til kontrollutvalget. Det er femte gang denne rapporten avgis.

Formålet med åpenhetsrapporten er å gjøre regnskapsbrukere i stand til å gjøre seg opp en mening om revisjonsselskapet, dets organisering, uavhengighet og kvalitetskontrollrutiner.

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Åpenhetsrapport for regnskapsåret 2016

Postadresse: **Postboks 4197, 3005 DRAMMEN**
Besøksadresse: **Øvre Eiker vei 14, 3048 Drammen**
Telefon: **32 20 15 00**
Telefaks: **32 20 15 01**
e-post: **post@bkr.no**
URL-adresse: **www.bkr.no**

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING 1

1.1. BAKGRUNN OG FORMÅL 1
1.2. VIRKSOMHET 1
1.3. SELSKAPETS VISJON OG VERDIER 1

2. ORGANISASJONSFORM OG EIERSKAP 2

3. STYRINGSSTRUKTUR 2

4. EKSTERN KVALITETSKONTROLL 3

5. INTERN KVALITETSKONTROLL 3

6. RETNINGSLINJER FOR UAVHENGIGHET 3

7. ØVRIGE VIRKSOMHETER SOM HAR BLITT REVIDERT AV BKR 4

8. ETTERUTDANNING 4

9. GODTGJØRELSE TIL SELSKAPETS STYRE 4

1. INNLEDNING

1.1. Bakgrunn og formål

Årsrapporten utarbeides med utgangspunkt i anbefalinger fra styret i Norges Kommunerevisorforbund (NKRF).

Formålet med åpenhetsrapporten er å gjøre regnskapsbrukere i stand til å gjøre seg opp en mening om revisjonsselskapet, dets organisering, uavhengighet og kvalitetskontrollrutiner. Vi ønsker med dette å gi innsikt i hvordan vi arbeider med kvalitetssikring.

2016 er femte gang denne rapporten avgis. Rapporten vil oversendes representantskapet i Buskerud Kommunerevisjon IKS (BKR) til orientering. I tillegg vil kontrollutvalgene få tilsendt rapporten i en egen ekspedisjon. Rapporten vil også bli tilgjengelig på www.bkr.no.

1.2. Virksomhet

BKR er et interkommunalt revisjonsselskap i henhold til lov om interkommunale selskaper (IKS-loven).

Selskapets hovedkontor er i Drammen. I tillegg er det kontorer i Hønefoss.

Vår primære kundegruppe/oppdrag er revisjonen av Buskerud fylkeskommune og 14 kommuner.

Ved årets utgang hadde selskapet 20 ansatte. Daglig leder, leder for regnskapsrevisjon og leder for forvaltningsrevisjon oppfyller kravene til å være oppdragsansvarlige.

Selskapets ansatte har bred formell kompetanse og lang erfaring fra offentlig revisjon. Vi har blant annet flere siviløkonomer og medarbeidere med bachelor i revisjon og master i rettsvitenskap.

Gjennom tilslutningen til Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) er alle selskapets revisorer forpliktet til å opprettholde sin kompetanse gjennom obligatorisk etter- og videreutdanning.

BKR er bedriftsmedlem i KS Bedrift.

1.3. Selskapets visjon og verdier

Formål, forretningsidé og visjon
Selskapets formål er å dekke eiernes behov for revisjonstjenester. Ved etableringen av selskapet fremhevet eierne følgende:

- Faglig tyngde
- Konkurransedyktighet
- Kostnadseffektivitet
- Gode lokale løsninger

Dette er forhold som er videreført i selskapets strategidokument med tilhørende handlingsplan.

Vårt mål er å være den beste revisjonsløsningen for kommuner og fylkeskommuner, og levere de tjenestene våre kunder forventer med høy kvalitet til konkurransedyktige priser.

BKR skal dekke våre kunders behov for en totalleverandør av revisjonstjenester og beslektede tjenester. Dette innebærer blant annet:

- Pliktige revisjonstjenester (regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon)
- Selskapskontroll
- Undersøkelser
- Rådgivningstjenester på områder hvor vi har vår kjernekompetanse, så fremt dette ikke kommer i konflikt med selskapets oppgave som revisor

Verdier
Tillit, tilgjengelighet, integritet og kompetanse.

En høy etisk standard skal prege hele BKRs virksomhet.

BKR har signert en samarbeidsavtale med NAV og er således en IA-virksomhet. Dette innebærer at selskapet og de ansatte forplikter seg til å samarbeide systematisk for å nå målene om et mer inkluderende arbeidsliv.

BKR har et fokus på helse, miljø og sikkerhet (HMS).

2. ORGANISASJONSFORM OG EIERSKAP

Buskerud Kommunerevisjon IKS (BKR) har følgende eierbasis:

Buskerud fylkeskommune	27 %
Drammen kommune	20 %
Ringerike kommune	13 %
Kongsberg kommune	11 %
Nedre Eiker kommune	8 %
Øvre Eiker kommune	5 %
Modum kommune	4 %
Sande kommune	3 %
Svelvik kommune	2 %
Hole kommune	2 %
Sigdal kommune	1 %
Nore og Uvdal kommune	1 %
Flesberg kommune	1 %
Krødsherad kommune	1 %
Rollag kommune	1 %

3. STYRINGSSTRUKTUR

Representantskapet er selskapets øverste myndighet og har 15 medlemmer – ett fra hver eier. Representantskapets leder er Dag Fjeld Edvardsen, Buskerud fylkeskommune.

Styret på fem medlemmer ledes av Marit Elisabeth Bolstad, med Knut Martin Glesne som nestleder. Øvrige styremedlemmer er Carina S. Tangen, Hans Eid Grøholt og Ann M. Olsen (ansattes representant).

Daglig leder er Inger Anne Fredriksen. For øvrig består ledergruppen av leder for forvaltningsrevisjon Torkild Halvorsen og leder for regnskapsrevisjon Kirsti T. Finstad.

4. Ekstern kvalitetskontroll

Selskapet inngår i NKRFs kontrollopplegg – såkalt forbundsbasert kvalitetskontroll. Revisjonsselskaper som ikke er medlem i NKRF, er ikke omfattet av denne kontrollordningen.

BKR hadde ekstern kvalitetskontroll i 2003, 2007, 2009, 2011 og 2015. Resultatet av kontrollene var tilfredsstillende.

5. Intern kvalitetskontroll

Vår interne kvalitetskontroll er basert på internasjonale standarder for kvalitetskontroll, og våre retningslinjer er utarbeidet med utgangspunkt i gjeldende revisjonsstandard for kvalitetskontroll på selskapsnivå (ISQC 1[1]), og for det enkelte oppdrag (ISA 220[2]).

6. Retningslinjer for uavhengighet

I henhold til forskrift om revisjon (revisjonsforskriften) § 12 skal oppdragsansvarlig revisor for kommuner ha ført en hederlig vandel. Oppfølging av dette kravet tilligger kontrollutvalget, jf. merknader til nevnte bestemmelse.

Ifølge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisors medarbeidere, men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget.

Oppdragsansvarlige revisorer i BKR har i denne sammenheng vurdert følgende:

1. Ansettelsesforhold (oppdragsansvarlige revisorer er ikke ansatt andre steder enn i selskapet)
2. Oppdragsansvarlig revisors medlemskap i styrende organer
3. Deltagelse eller innehav av funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt
4. Nærstående i den reviderte virksomhet
5. Er det utført rådgivnings eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisor habilitet
6. Er det utført tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver
7. Har oppdragsansvarlig revisor opptrådt som fullmektig for den revisjonspliktige
8. Andre særegne forhold

Revisor for det enkelte oppdrag bekrefter skriftlig sin egen uavhengighet. Bekreftelsen arkiveres hos selskapet.

[1] ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester.
[2] ISA 220 Kvalitetskontroll av revisjon av regnskaper.

7. ØVRIGE VIRKSOMHETER SOM HAR BLITT REVIDERT AV BKR

Vi reviderer i tillegg cirka 170 øvrige regnskaper. Dette gjelder:

- Interkommunale samarbeid og interkommunale selskaper
- Kommunale og fylkeskommunale foretak
- Kirkelig fellesråd / menighetsråd
- Legater / stiftelser osv.

8. ETTERUTDANNING

Det er vedtatt etterutdanningskrav for medlemmer av NKRF, som krever at oppdragsansvarlig revisor er forpliktet til å gjennomføre nødvendig etter- og videreutdanning innenfor relevante fagområder med til sammen 105 timer i en 3-års periode. De øvrige ansatte er forpliktet med til sammen 63 timer i 3-års perioden.

Etterutdanningen består av oppdatering innen revisjon og andre relevante fagområder gjennom kurs i regi av NRKF og andre institusjoner.

I BKR er det utarbeidet en strategisk kompetanseplan. BKR skal ha ansatte med bred kompetanse til å utføre alle aktuelle oppdrag for sine kunder. BKR skal være en attraktiv kunnskapsbedrift der ansatte gis ansvar og stimuleres til faglig og personlig utvikling.

Følgende suksessfaktorer er sentrale:

- Tilstrekkelig antall personer som tilfredsstiller kompetansekrav til oppdragsansvarlige for henholdsvis regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon
- Tilfredsstillende kompetanse knyttet til forvaltningsrevisjon, selskapskontroll og undersøkelser
- Nødvendig/tilstrekkelig spesialkompetanse innen flere fagfelt
- Et stort nok faglig miljø
- Konkurransedyktige betingelser
- Attraktivt arbeidsmiljø

Ved rekruttering er det lagt vekt på å ansette medarbeidere som tilfredsstiller kravene til oppdragsansvarlig revisor. Selskapet ønsker å motivere medarbeiderne til å ta ytterligere etterutdanning.

9. GODTGJØRELSE TIL SELSKAPETS STYRE

Godtgjørelse til selskapets styre er fastsatt av representantskapet.

10. REGNSKAPSOPPLYSNINGER

Nedenfor følger en kortfattet oversikt over selskapets økonomi de fire siste årene.

Beløp i hele tusen	**2016**	**2015**	**2014**	**2013**
Driftsinntekter	19 251	16 927	16 068	16 269
Driftskostnader	18 257	15 862	17 902	16 027
Driftsresultat	994	1 065	-1 834	242
Netto finansposter	112	90	137	144
Skatt	0	0	0	0
Årsresultat	1 106	1 155	-1 697	386
Egenkapital 31.12[1)]	5 523[2)]	4 417	3 296	4 993

[1)] *Selskapet har andre føringer i 2011, 2012 og 2013 mot egenkapital enn bare årsresultatene som følge av endringer i eiersammensetningen.*
2) Bokført egenkapital per 31.12.2016 er på 5,5 mill kroner. Når det tas hensyn til beregnet netto pensjonsforpliktelse på 15,1 mill kroner som ikke er bokført, blir selskapets reelle egenkapital negativ med 9,6 mill kroner

Oslo, 15. februar 2017

Marit Elisabeth Bolstad
styreleder
sign.

Knut Martin Glesne
nestleder
sign.

Carina S. Tangen
styremedlem
sign.

Hans Eid Grøholt
styremedlem
sign.

Ann M. Olsen
styremedlem
sign.

Inger Anne Fredriksen
daglig leder
sign.

Arkivsak-dok. 17/00085-1
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

VURDERING AV OPPDRAGSANSVARLIG REVISORS UAVHENGIGHET.

Forslag til vedtak:

Vurdering av oppdragsansvarlige revisorers uavhengighet tas til orientering.

Vedlegg:
Uavhengighetserklæringer datert 15.februar 2017.

Saksframstilling:

Kommuneloven § 79 og revisjonsforskriften stiller krav til vandel, uavhengighet og objektivitet hos revisor. I følge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget.

Buskerud Kommunerevisjon IKS har to oppdragsansvarlige knyttet til Sande kommune:

Kirsti Finstad - oppdragsansvarlig regnskapsrevisjon
Torkild Halvorsen – oppdragsansvarlig forvaltningsrevisjon

Skriftlig egenvurdering for disse datert 15.februar 2017 framlegges for kontrollutvalget til orientering.

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Dato: 14.02.2017
Referanse: 164/17
Deres dato:
Deres ref:
Saksbehandler:
Dir. tlf. nr:

Kontrollutvalget i Sande kommune
V/VIKS
Revetalgt. 10
3174 Revetal

Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet i forhold til Sande kommune

Innledning

I henhold til forskrift om revisjon (revisjonsforskriften) § 12 skal oppdragsansvarlig revisor for kommuner ha ført en hederlig vandel. Oppfølging av dette kravet tilligger kontrollutvalget, jamfør merknader til nevnte bestemmelse.

Ifølge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisors medarbeidere, men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget. I Buskerud Kommunerevisjon sine arbeidspapirer vil vurdering av uavhengigheten til hver enkelt revisor i kommunens revisjonsteam inngå som et eget punkt.

Lovbestemte krav til revisors uavhengighet

Følgende fremgår av kommuneloven § 79:
Den som foretar revisjon for en kommune eller fylkeskommune kan ikke ivareta revisjons- og kontrolloppdrag for kommunen eller fylkeskommunen dersom revisor eller dennes nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke revisors uavhengighet og objektivitet. Som nærstående regnes

a) ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold
b) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og
c) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a.

Det samme gjelder dersom det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene. Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, medfører ikke at vedkommende revisor mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Hovedkontor - Drammen
Postadresse: Postboks 4197, N-3005 Drammen
Besøksadresse: Øvre Eiker vei 14, N-3048 Drammen
Telefon: 409 10 200 **Org.nr:** 985 731 098 **post@bkr.no** **www.bkr.no**

Avdelingskontor - Hønefoss
Postadresse: Serviceboks 4, N-3504 Hønefoss
Besøksadresse: Osloveien 1, N-3511 Hønefoss
Telefon: 32 11 76 79
Telefaks: 32 12 50 30

Krav til uavhengighet er nærmere spesifisert i revisjonsforskriften § 13.

- Revisor kan etter denne forskrift ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
- Revisor kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.
- Revisor kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

I tillegg er det følgende begrensninger ved gjennomføring av oppgaver, jf. revisjonsforskriften § 14:

- Revisor kan ikke utføre rådgivnings- eller andre tjenester der dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet
- Revisor kan ikke yte tjenester som hører inn under den revisjonspliktiges (dvs kommunens) egne ledelses- og kontrolloppgaver
- Revisor kan ikke opptre som fullmektig for den revisjonspliktige, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolloven.

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet
Buskerud Kommunerevisjon IKS har to oppdragsansvarlige knyttet til Sande kommune:

Torkild Halvorsen	Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor
Kirsti Finstad	Oppdragsansvarlig regnskapsrevisor

Vedlagt følger skriftlige egenvurderinger av uavhengighet for samtlige.

Med vennlig hilsen
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Inger Anne Fredriksen

Inger Anne Fredriksen
Daglig leder

Vedlegg:
Skriftlige egenvurderinger av uavhengighet fra oppdragsansvarlige revisorer

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet i forhold til Sande kommune
- vedlegg

Skriftlig egenvurdering av uavhengighet for: **Torkild Halvorsen, oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor**

Ansettelsesforhold	Undertegnede har ikke ansettelsesforhold i andre stillinger enn i Buskerud kommunerevisjon IKS.
Medlem i styrende organer	Undertegnede er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som Sande kommune deltar i.
Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interesse-konflikt eller svekket tillit	Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.
Nærstående	Undertegnede har ikke nærstående som har tilknytning til Sande kommune som har betydning for uavhengighet og objektivitet.
Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	Før slike tjenester utføres, foretas en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriften § 14, skal revisor ikke utføre tjenesten. Hvert enkelt tilfelle må vurderes særskilt. Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Paragrafen sier at også slike veiledninger må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger. Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor Sande kommune som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.
Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver	Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor Sande kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.
Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	Undertegnede opptrer ikke som fullmektig for Sande kommune.
Andre særegne forhold	Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.

Drammen, 15.02.2017

Torkild Halvorsen
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

BKR
Buskerud Kommunerevisjon IKS

Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet i forhold til Sande kommune
- vedlegg

Skriftlig egenvurdering av uavhengighet for: **Kirsti Finstad, Oppdragansvarlig regnskapsrevisor**

Ansettelsesforhold	Undertegnede har ikke ansettelsesforhold i andre stillinger enn i Buskerud kommunerevisjon IKS.
Medlem i styrende organer	Undertegnede er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som Sande kommune deltar i.
Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interesse-konflikt eller svekket tillit	Undertegnede deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.
Nærstående	Undertegnede har ikke nærstående som har tilknytning til Sande kommune som har betydning for uavhengighet og objektivitet.
Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	Før slike tjenester utføres, foretas en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriften § 14, skal revisor ikke utføre tjenesten. Hvert enkelt tilfelle må vurderes særskilt. Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Paragrafen sier at også slike veiledninger må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger. Undertegnede har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor Sande kommune som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.
Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver	Undertegnede har ikke ytet tjenester overfor Sande kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.
Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	Undertegnede opptrer ikke som fullmektig for Sande kommune.
Andre særegne forhold	Undertegnede kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.

Drammen, 15.02.2017

Kirsti Finstad

Kirsti Finstad
Oppdragansvarlig regnskapsrevisor

Arkivsak-dok. 16/00099-10
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

VIRKSOMHETSBESØK 2017.

Forslag til vedtak:

Kontrollutvalget vedtar å gjennomføre et virksomhetsbesøk hos …… i forbindelse med sitt møte 25.september 2017. Leder og sekretær får fullmakt til å avtale rammene for besøket med administrasjonen.

Vedlegg:
Ingen.

Saksframstilling:

Virksomhetsbesøk er ett av flere verktøy som kontrollutvalget kan benytte.

Formålet med virksomhetsbesøk for kontrollutvalget er å få nærmere kunnskap om forskjellige områder i kommunen med henblikk på den rollen kontrollutvalget har. Virksomhetene blir normalt bedt om å gi informasjon om blant annet:

- hvordan virksomheten er organisert
- hvilke tjenester som ytes
- hva som fungerer godt i virksomheten
- hvilke utfordringer virksomheten har
- kapasitet/etterspørsel
- økonomi
- risikovurderinger og internkontroll

Samtidig bidrar virksomhetsbesøk til å synliggjøre kontrollutvalget og utvalgets arbeid.

I forrige periode gjennomførte kontrollutvalget flere virksomhetsbesøk, bl.a. hos Bolig og fritid, plan- og byggesak og Sandetun. I 2016 var kontrollutvalget på virksomhetsbesøk på Haga skole og Sande Ungdomsskole.

Sekretariatet foreslår at kontrollutvalget drøfter hvor det ønsker virksomhetsbesøk i 2017, og at det kombineres med planlagt møte 25.september 2017.

Arkivsak-dok. 16/00241-3
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

REFERATER.

Forslag til vedtak:

Referatsaken tas til orientering.

Vedlegg:
1.Protokoll fra styremøte i VIKS 6.mars 2017.

MØTEPROTOKOLL

Styret for VIKS

Dato:	06.03.2017 kl. 18:00
Sted:	Fylkeshuset, Svend Foyns gt. 9, Tønsberg, møterom Gokstad
Arkivsak:	15/00164
Tilstede:	Jan Nærsnes, leder Terje Fuglevik, nestleder Heidi Ørnlo, medlem Dag L. Erichsrud, medlem Stig Atle Vange, medlem Lars Egeland, medlem Magnus T.Østlie, medlem Gjert Gjertsen, medlem Olav Bjørnli, medlem
Møtende varamedlemmer:	
Forfall:	Ivar Dillan Aleksander Leet
Andre:	Heidi Wulff Jacobsen, observatør fra de ansatte Orrvar Dalby, daglig leder
Møteleder:	Jan Nærsnes

SAKSKART			**Side**
Saker til behandling			
6/17	17/00026-6	Godkjenning av protokoll fra styremøte 30.januar 2017.	3
7/17	17/00071-1	Regnskap og Årsmelding 2016 for VIKS	3
8/17	16/00120-3	VIKS - strategi.	4

9/17	17/00078-1	Tilsetting av ny daglig leder fra 1.1.2018.	5
10/17	16/00122-8	VIKS orienterer.	5
11/17	16/00122-7	Eventuelt.	6

Leder ønsker velkommen og møtet ble satt kl.18.00. Det var ingen merknader til innkalling eller dagsorden.

Før selve møtet ble det orientert om følgende forvaltningsrapporter:

Larvik: Selvkost på kommunale gebyrer
Horten: Barneverntjenesten
Hof: Skole – elevenes læringsmiljø
Holmestrand: Flyktninger – oppgaver og ansvar
Re: Gjennomgang av avvikssystemet ved Re helsehus
Tønsberg: Oppfølging av kommunale planer, evaluering av måloppnåelse i inneværende klimaplan
Tjøme: Oppfølging av kommunale vedtak/planer
VFK: Prosjektstyring.

Saker til behandling

6/17 Godkjenning av protokoll fra styremøte 30.januar 2017.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Styret for VIKS	06.03.2017	6/17

Forslag til vedtak:

Protokoll fra styremøte 30.januar 2017 godkjennes.

Møtebehandling

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Protokoll fra styremøte 30.januar 2017 godkjennes.

7/17 Regnskap og Årsmelding 2016 for VIKS

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Styret for VIKS	06.03.2017	7/17

Forslag til vedtak:

1.Årsregnskapet for 2016 som viser et regnskapsmessig mindreforbruk på kr.181 835 godkjennes og fastsettes som årsregnskap for VIKS 2016.

2.Overskuddet på kr. 181 835 avsettes til disposisjonsfond.

3.Årsmeldingen for 2016 godkjennes.

4.Saken oversendes deltakerkommunene/fylkeskommunen til orientering.

Møtebehandling
Daglig leder gjennomgikk regnskapet og svarte på spørsmål.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
1.Årsregnskapet for 2016 som viser et regnskapsmessig mindreforbruk på kr.181 835 godkjennes og fastsettes som årsregnskap for VIKS 2016.

2.Overskuddet på kr. 181 835 avsettes til disposisjonsfond.

3.Årsmeldingen for 2016 godkjennes.

4.Saken oversendes deltakerkommunene/fylkeskommunen til orientering.

8/17 VIKS - strategi.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Styret for VIKS	06.03.2017	8/17

Forslag til vedtak:

Styret ber daglig leder forberede en sak om selskapets strategi for realitetsbehandling i styremøte 29.mai 2017.

Møtebehandling
Daglig leder ga en oppdatering av status i saken og svarte på spørsmål. Saken ble drøftet. Det ble foreslått at neste behandling av saken legges til styremøtet 28.august 2017.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Styret ber daglig leder forberede en sak om selskapets strategi for realitetsbehandling i styret 28.august 2017.

9/17 Tilsetting av ny daglig leder fra 1.1.2018.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Styret for VIKS	06.03.2017	9/17

Forslag til vedtak:

1.Styret tilbyr Heidi Wulff Jacobsen stillingen som daglig leder i VIKS fra 1.1.2018.
2.Styrets arbeidsutvalg får fullmakt til å avklare de nærmere betingelser for stillingen.

Møtebehandling
Heidi Wulff Jacobsen og Orrvar Dalby fratrådte under behandlingen av denne saken.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
1.Styret tilbyr Heidi Wulff Jacobsen stillingen som daglig leder i VIKS fra 1.1.2018.
2.Styrets arbeidsutvalg får fullmakt til å avklare de nærmere betingelser for stillingen

10/17 VIKS orienterer.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Styret for VIKS	06.03.2017	10/17

Forslag til vedtak:

Daglig leders redegjørelse tas til orientering.

Møtebehandling
Daglig leder orienterte kort om flg. saker:
1.Sluttoppgjør for Andebu kommune er innbetalt.
2.Forslag til vedtektsendringer behandlet på forrige styremøte er oversendt eierkommunene til behandling.
3.Rekruttering av rådgiver til sekretariatet

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Daglig leders redegjørelse tas til orientering.

11/17 Eventuelt.

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Styret for VIKS	06.03.2017	11/17

Forslag til vedtak:

.

Møtebehandling
Det ble orientert om at kontrollutvalget i Tønsberg har behandlet en sak om tilbakebetaling av for mye kommunal støtte til St. Olav katolske kirke i perioden 2010 – 2015. Styremedlemmene vurderer behovet for eventuelt å følge opp i egen kommune.

Votering
Enstemmig.

Vedtak
Tas til orientering.

Møtet slutt kl.20.15.

Revetal 7.mars 2017.

For leder i styret Jan Nærsnes

Orrvar Dalby
Daglig leder/sekretær

Arkivsak-dok. 15/00113-52
Saksbehandler Orrvar Dalby

Saksgang	Møtedato
Kontrollutvalget i Sande	08.05.2017

EVENTUELT.

Forslag til vedtak:

.